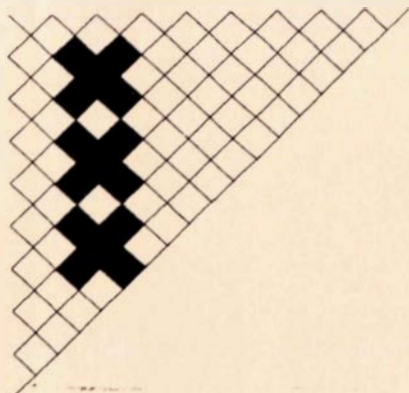
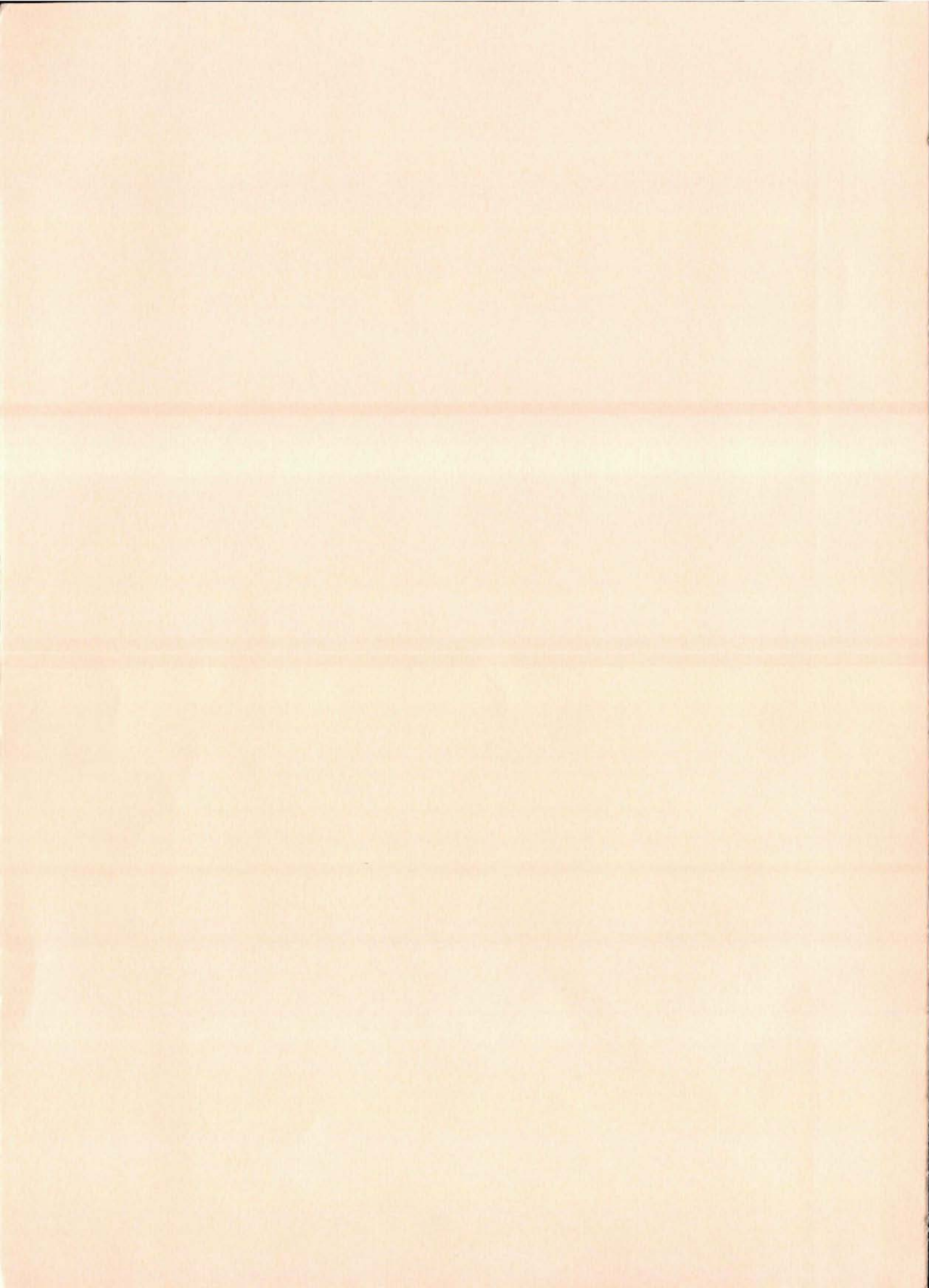

Aanpak Agressie en Geweld Amsterdam

**Afdeling Openbare Orde en Veiligheid
Sector Algemeen Bestuur
Bestuursdienst Amsterdam**

Aanpak Agressie en Geweld Amsterdam

Amsterdam, 29 juni 1999

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Analyse	7
2.1	Agressie en geweld	7
2.2	Agressie en geweld nader omschreven	8
2.3	Gewelddadige criminaliteit en publiek geweld in Amsterdam	8
2.4	De daders van gewelddadige criminaliteit en publiek geweld	10
2.5	Verklaringen	14
3	Stand van zaken	17
3.1	Horeca	17
3.2	Rondhangende jongeren	21
3.3	Extreme overlastgevende personen	25
3.4	Toezicht	29
3.5	Openbaar vervoer	31
3.6	Loketten	37
3.7	Scholen	41
3.8	Verkeer	44
3.9	Sport	45
3.10	Gewelddadige criminaliteit	48
4	Samenvattende conclusies	51
5	Contouren van een effectieve aanpak	52

1 Inleiding

Op 14 april 1999 interpelleerde het raadslid Meijer over de aanpak van agressie en geweld in Amsterdam. Deze interpellatie mondde uit in een motie (mede ingediend door VVD en GroenLinks), waarin het college wordt uitgenodigd een plan van aanpak samen te stellen tegen agressie en geweld. Het college deelt de zorg die uit de motie spreekt en is dan ook graag ingegaan op de uitnodiging. Hierbij tekent het aan dat de overheid zeker een bijzondere verantwoordelijkheid heeft voor de openbare orde en veiligheid in het publieke domein, maar toch niet op eigen kracht het gewenste niveau van veiligheid kan bereiken. De veiligheid op straat wordt immers bepaald door de inspanning - of juist door het achterwege blijven daarvan - van publieke en private partijen samen. De bevolking en vele maatschappelijke organisaties hebben een eigen verantwoordelijkheid. Het gemeentebestuur kan participatie aan de zorg voor de veiligheid stimuleren en faciliteren, maar deze zorg kan niet eenzijdig op de overheid afgewenteld worden.

Bijgaande nota vormt een eerste product op de weg naar een samenhangende aanpak van de geweldsproblematiek in Amsterdam. In de gedachtengang van het college is vooral een discussiestuk geleverd, dat binnenkort door de Raadscommissie voor Algemene Zaken inhoudelijk van commentaar voorzien zal worden.

De indeling van de nota is als volgt. Na een globale analyse van de geweldsproblematiek in Amsterdam wordt een aantal deel terreinen benoemd. Op deze deel terreinen heeft vervolgens een grondige inventarisatie plaats gevonden van de problemen, de veroorzakers van agressie en geweld en de huidige aanpak. Vervolgens worden de conclusies uit deze inventarisatie samengevat en wordt de nota gesloten met de contouren van een toekomstig structureel beleid, inclusief een voorlopige schatting van de benodigde geldmiddelen.

2 Analyse

2.1 Agressie en Geweld

Een kreet van verontwaardiging klonk de laatste jaren steeds weer op uit de samenleving bij het bekend worden van schokkende geweldsincidenten met dodelijke afloop in o.a. Amsterdam, Leeuwarden en Gorinchem. Gevolgd door grote publieke onrust, protestbijeenkomsten en een roep om (overheids)ingrijpen. Deze incidenten en de - soms overweldigende - aandacht ervoor in de media hebben gefungeerd als katalysator voor een groeiende zorg over het aantal uitingen van agressie en geweld in het (semi-)openbare domein.

Het Amsterdamse gemeentebestuur deelt deze zorg en wenst dan ook krachtig in het geweer te komen. Blijkens de uitkomsten van de interpellatie Meijer en de daarop volgende moties ondervindt zij daarbij een bijna raadsbrede instemming en ondersteuning. Ook uit de samenleving komen signalen dat maatschappelijke organisaties en burgers hun verantwoordelijkheid willen nemen bij het beteugelen van agressie en geweld. Een verheugende ontwikkeling want het moge duidelijk zijn dat de overheid alleen het probleem niet kan oplossen. Daarvoor is een gemeenschappelijke en waarschijnlijk langdurige inspanning vereist.

Het toekomstperspectief is natuurlijk een stedelijk klimaat waar bewoners en bezoekers kunnen werken, wonen en recreëren zonder te worden lastig gevallen, te worden beledigd en bedreigd of erger. Maar dit perspectief kan en zal nooit helemaal werkelijkheid worden. Zeker in een open, democratische samenhang, waar het leven van de burgers niet door enige overheid gecontroleerd kan worden, zijn excessen lang niet uitgesloten. Hetgeen niet wegneemt dat meer aandacht zal moeten worden besteed dan tot nu toe, aan de preventie van agressie en geweld, ook door individuele burgers.

Deze nota bevat al met al een eerste stap in de zoektocht naar een samenhangend en effectief pakket maatregelen gericht op de bestrijding van agressie en geweld in de Amsterdamse samenleving. Leidraad daarbij is dat het beleid een adequate reactie biedt op de feitelijke ernst van de problematiek. Daarvoor is vooral inzicht nodig in de onderliggende feiten, vooraf gegaan door een nauwkeurige afbakening van de fenomenen agressie en geweld.

2.2 Agressie en Geweld nader omschreven

Agressie en geweld komen in de dagelijkse praktijk in vele gedaanten en vormen voor. Zo valt bijvoorbeeld een duidelijk onderscheid vast te stellen tussen huiselijk geweld, politiek geweld, terrorisme en geweldsgebruik door de overheid. Dergelijke vormen van geweld vallen buiten het bereik van deze nota. Als hier in het vervolg gesproken wordt over agressie en geweld wordt bedoeld op vormen van gedrag waarbij burgers elkaar of overheidsdienaren onheus bejegenen, al dan niet met de intentie fysiek letsel toe te dienen. Ook het bewust beschadigen en vernielen van andermans eigendommen valt onder de beschrijving. Essentieel is dat het agressieve gedrag zich afspeelt op plaatsen die voor eenieder toegankelijk zijn, met andere woorden in de (semi-)openbare ruimte.

Het betreft hier overigens eerder een ruwe terreinafbakening, bedoeld om een richting te geven aan het te voeren beleid, dan een strikt wetenschappelijke definitie. Gezien de weerbarstigheid van de problematiek moet immers ruimte gelaten worden aan afwijkingen. Zo zal de overheid uiteraard niet met de armen over elkaar blijven zitten als de trend van overvallen in de huiselijke sfeer doorzet.

Binnen de gekozen werkdefinitie kan een scheiding aangebracht worden tussen enerzijds gewelddadige criminaliteit en zogenaamd "zinloos" geweld anderzijds. Bij gewelddadige criminaliteit is het toegepaste geweld in principe instrumenteel. Geweld wordt hier gebruikt als middel voor het verkrijgen van een doel, meestal geld of andere kostbaarheden. Voor de hand liggende voorbeelden zijn straatroof, overvallen, afpersing en seksuele delicten.

Van "zinloos" geweld wordt gesproken als er uitbarstingen plaatsvinden waarvan doel noch reden op het eerste gezicht duidelijk is. Prof. Schuyt heeft voorgesteld de term "zinloos" geweld die een - voor beleidsdoeleinden - ongewenste morele connotatie met zich meedraagt te vervangen door de term publiek geweld. Hierdoor komt naar zijn mening de weg vrij voor een meer onbevooroordeeld zoeken naar oorzaken en oplossingen. In deze nota wordt aangesloten bij deze visie.

2.3 Gewelddadige criminaliteit en publiek geweld in Amsterdam

Wie de politiecijfers van de afgelopen drie jaar bestudeert, komt tot de verrassende conclusie dat de gewelddadige criminaliteit zoals bedoeld in deze nota, op vrijwel alle fronten is gedaald. Het aantal straatroven en overvallen daalde tussen 1996 en 1998 met 8 respectievelijk 23 procent terwijl het aangegeven

seksuele geweld ongeveer stabiel bleef. In dezelfde periode steeg de aangiftebereidheid van het publiek licht, zodat niet gesproken mag worden van een kunstmatig effect. We constateren dat de geïntensiveerde aanpak van Openbaar Ministerie en politie op het gebied van de gewelddadige criminaliteit zijn vruchten begint af te werpen. Waarbij direct aangetekend moet worden dat de absolute aantallen (straatroof: 3.598, overval: 419) ook in 1998 nog steeds onaanvaardbaar hoog zijn. Van verslapping van de huidige aanpak mag dan ook geen sprake zijn.

Voor een inzicht in omvang en eventuele groei van het publiek geweld zijn politiecijfers minder geschikt. Met het bestaande materiaal is het niet goed mogelijk vast te stellen waar en waarom de geweldsuitbarstingen plaats vonden; in huiselijke kring, in de relatiesfeer, in het criminele milieu of in de semi-openbare ruimte jegens onbekenden. De volgende cijfers geven dus niet meer dan een indicatie.

Aangiften geweld Amsterdam 1998

Soort	Aantal	Vershil 1996-1998
(poging)moord/ doodslag ¹	561	+ 46%
zwere mishandeling	519	+ 38%
eenvoudige mishandeling	2.193	- 17%
bedreigingen	1.743	+ 16%

Ernstige geweldsvormen en bedreigingen zijn dus fors gestegen terwijl bij de lichtere vormen juist een afname valt waar te nemen.

Uit slachtofferonderzoek onder de Amsterdamse bevolking blijkt dat sinds het begin van de jaren negentig een dalende trend kan worden vastgesteld in het aantal mishandelingen en bedreigingen. Afgaande op dergelijk onderzoek worden momenteel jaarlijks zo'n 7.000 Amsterdammers geconfronteerd met mishandeling en worden 48.000 bedreigd met geweld. Ook hier kan niet precies worden vastgesteld waar het gemelde geweld precies heeft plaats gevonden.

Publiek geweld is al met al een fenomeen dat vooralsnog voor een deel verscholen zit in de officiële politie- en slachtofferstatistieken. Een ander deel wordt eenvoudigweg niet op-

Noot 1 Het betreft hier voor het overgrote deel pogingen. De geweldsstijging vindt eveneens voor het overgrote deel plaats bij de pogingen. Interpretatie van deze categorie is traditioneel lastig omdat ontwikkelingen en trends vaak niet meer weerspiegelen dan een gewijzigd ten lasteleggingsbeleid van de politie.

genomen in dergelijk statistieken. Om toch een inzicht te krijgen is op een aantal deelterreinen, die in aanmerking komen voor gemeentelijk beleid, getracht de stand van zaken te inventariseren, mede aan de hand van andere registraties dan de misdaadstatistieken. Het betreft hier:

- Geweld op en om de uitgaansgebieden.
- Geweld door rondhangende jongeren.
- Geweld door extreme overlastgevende personen.
- Geweld tegen toezichthouders in functie.
- Geweld in het openbaar vervoer.
- Geweld tegen functionarissen achter een loket.
- Geweld in en om scholen.
- Geweld in het verkeer.
- Geweld in en rond de sport.
- Gewelddadige criminaliteit.

In het volgende hoofdstuk wordt de stand van zaken per deelterrein beknopt in kaart gebracht. Daarop vooruitlopend moet reeds worden vermeld dat vrijwel nergens een compleet beeld kan worden gegeven op basis van bestaand materiaal. Een eerste voorzichtige conclusie luidt dan ook, dat voor een werkelijk effectief beleid allereerst de bestaande kenniskloof zal moeten worden gedicht.

2.4 De daders van gewelddadige criminaliteit en publiek geweld

Ondanks de voorgaande conclusie is het mogelijk om een eerste profiel te schetsen van personen die zich schuldig maken aan gewelddadige criminaliteit en publiek geweld. Voor het samenstellen van dit profiel is gebruik gemaakt van de gegevens over personen die de afgelopen drie jaar in Amsterdam een procesverbaal voor tenminste één gewelddadig strafbaar feit hebben gekregen. Het betreft in totaal ruim 10.000 daders.

De volgende constateringën zijn relevant:

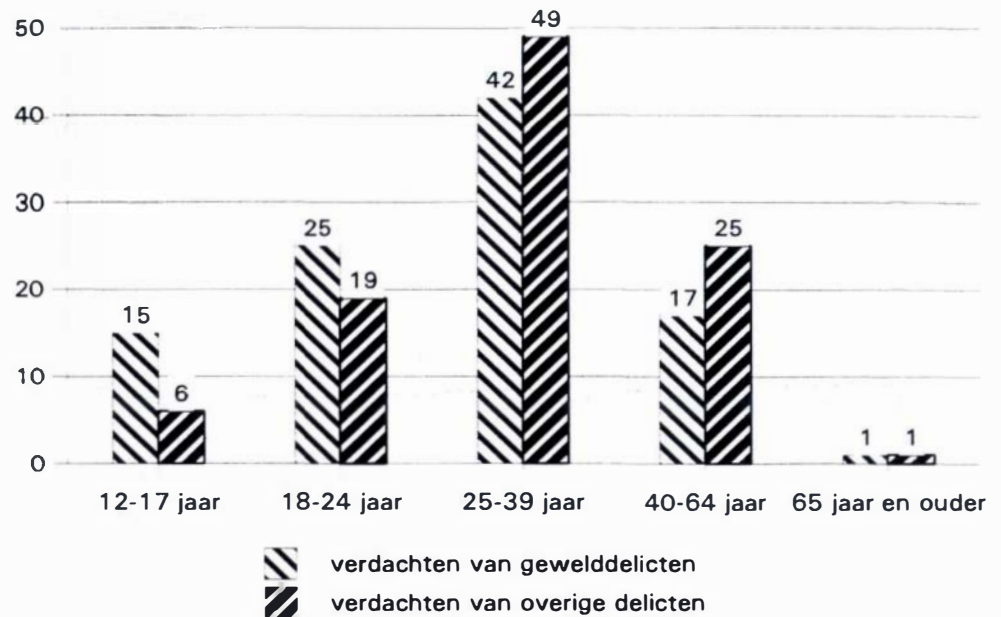
- Meer dan 90 procent is van het mannelijke geslacht.

Plegers van geweldsdelicten 1998 naar geslacht (percentages)

	man	vrouw
doodslag en moord (n = 350)	93	7
gekwalficeerde mishandeling (n = 464)	92	8
eenvoudige mishandeling (n = 799)	89	11
eenvoudige belediging (n = 148)	88	12
dood/letsel door schuld (n = 11)	79	21
bedreiging (n = 559)	95	5
openlijke geweldpleging (n = 505)	91	9
wederspannigheid (n = 71)	89	11
diefstal met geweld (n = 556)	94	6
verkrachting (n = 106)	97	3
aanranding (n = 88)	100	-
gemeenschap met kinderen (n = 27)	96	4
ontucht (n = 60)	97	3
ontucht ouders (n = 38)	93	7
zedendelicten overig (n = 76)	92	8

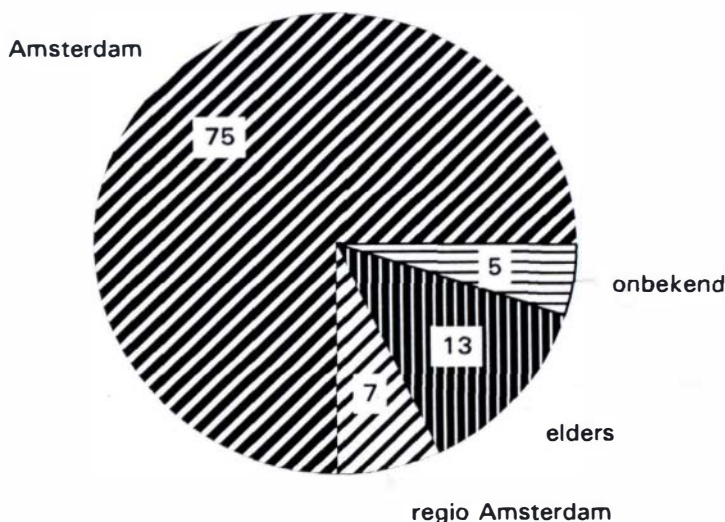
- Jongeren in de leeftijdsgroep 12-24 jaar worden relatief vaak aangehouden voor een geweldsdelict. Vooral jongeren van 12-17 jaar zijn sterk oververtegenwoordigd.

Verdachten van geweldsdelicten en verdachten van andere delicten 1998 naar leeftijd (percentages)

- Meer dan de helft van de geweldsplegers is van buitenlandse of allochtone komaf. Antillianen, Surinamers en vooral Marokkanen plegen relatief vaker gewelddadige strafbare feiten.
- Ongeveer een kwart van alle geweldsplegers is woonachtig buiten Amsterdam. Onder hen bevinden zich opvallend veel jongeren.

Woonplaats van in Amsterdam² geverbaliseerde geweldspleegers 1998 (percentages)

- Eénvijfde van alle geweldsplegers staat bij de politie geregistreerd als harddrugsverslaafde. Het gaat dan meestal om wat oudere verdachten die zich voornamelijk bezighouden met straatroof.
- Geweldsplegers hebben veel vaker dan niet-geweldsplegers (inbrekers, zakkenrollers, etc.) een justitieel verleden. Ruim een kwart van hen behoort tot de zogenaamde "harde kern", die veelvuldig delicten pleegt, ook in de vermogenssfeer.
- Zogenaamde "first offenders" maken zich relatief vaker schuldig aan eenvoudige mishandeling en bedreiging. Het betreft hier vaker jongere verdachten.
- Van alle aangehouden verdachten (ruim 47.000) is ongeveer 20% geweldspleger. Dit percentage is de afgelopen drie jaar stabiel gebleven.

Bovenstaande constatering zijn bedoeld om een algemene indruk te verschaffen. Duidelijk zal zijn dat geweldsplegers van zeer divers pluimage zijn, in een scala dat loopt van de niet-Amsterdamse stapper die eenmalig iemand aanvalt tot de door-gewinterde verslaafde die jaarlijks tientallen straatroven pleegt. In het volgende hoofdstuk zullen we per beleidsdeelterrein, waar mogelijk, de profielen nader worden ingekleurd.

Noot 2 Regio Amsterdam is: Amstelveen, Diemen, Uithoorn, Purmerend, Zaandam, Haarlem, Aalsmeer, Duivendrecht, Ouder-Amstel, Ouderkerk a/d Amstel, Assendelft, Halfweg, Haarlemmermeer, Weesp, Wormerveer, Zandijk.

2.5 Verklaringen

In de afgelopen jaren is een stroom van publicaties verschenen waarin gezocht wordt naar verklaringen voor agressief en gewelddadig gedrag. In veel van die bespiegelingen wordt met name het - veronderstelde - toegenomen gewelddadige gedrag van jongeren onder de loep genomen. Verklaringen worden onder andere gezocht in een gebrekkige gewetensvorming ten gevolge van een falende opvoeding bij sommige groepen (allochtone) jongeren, "verwend" gedrag als uitvloeisel van de tolerante jaren 60 en 70, maatschappelijke achterstelling en discriminatie, het kopiëren van de toegenomen macho-cultuur, een verlaagde frustratie-tolerantiedrempel, de negatieve rol van de media, een cultuur van afzijdigheid en de individualisering van de maatschappij.

Het betreft hier een vrij willekeurige greep die moeiteloos valt uit te breiden. Het gemeentebestuur is verheugd over bovenstaand maatschappelijk debat waarin gezocht wordt naar mogelijke verklaringen voor gewelddadig gedrag en zal dan ook de nodige initiatieven nemen om hieraan ondersteuning te verlenen. Tegelijkertijd moet er op gewezen worden dat de meeste verklaringen nog grotendeels op theoretische noties berusten die onvoldoende gesubstantieerd worden door kwantitatief onderzoek. Daaraan zal de komende jaren worden gewerkt waarna een vertaling naar praktische beleidsmaatregelen beter mogelijk wordt.

Voor een drietal factoren is de relatie met gewelddadige criminaliteit en publiek geweld min of meer onomstreden. Het betreft hier:

- Excessief alcoholgebruik.
Door de ontremmende werking van alcohol, gaat gebruik hiervan hand in hand met agressief gedrag en criminaliteit.
- Wapenbezit.
Het wapenbezit (met name messen) is de afgelopen 10 jaar toegenomen. Daardoor is de kans dat conflicten met wapens beslecht worden, en alle gevolgen van dien, eveneens verhoogd.

- **Harddrugs.**

De relatie tussen harddrugsgebruik en agressief gedrag is niet eenduidig, mede vanwege de veelheid van beschikbare middelen en de verschillende psychologische effecten die daarvan uitgaan. Vanwege de hoge prijzen leidt harddrugsgebruik bij sommige groepen gebruikers (de straatjunks) wel tot gewelddadige verwervingscriminaliteit, met name straatroof.

Bovenstaande constatering is de afgelopen jaren door het gemeentebestuur vertaald naar praktische beleidsinitiatieven zoals de messenaanpak, de horeca-spelregels en het harddrugsbeleid. De ingezette lijn zal de komende periode worden voortgezet.

3 Stand van zaken

Vooraf

Op de volgende pagina's is plaats voor een inventarisatie van de stand van zaken op de eerder onderscheiden beleidsdeel-terreinen. Systematisch zal steeds worden gerapporteerd over de problematiek, de daders en lopend beleid. Wat de daders betreft; wanneer hieronder over dadergroepen wordt gesproken betreft dat generalisering. Uiteraard zijn er binnen de onderscheiden groepen veel individuen die zich niet aan gewelddadigheden schuldig maken.

3.1 Horeca

Problematiek

In de binnenstad zijn twee horeca-concentratiegebieden vastgesteld, die elk een aparte status hebben. In deze gebieden is de (gewelds)problematiek volgens betrokkenen het meest manifest³. Het betreft:

- Leidseplein gebied.
- Rembrandtplein en omgeving.

In 1998 is een onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van geweldsdelicten op en rond het Rembrandtplein⁴. In dit onderzoek zijn politieregistraties geanalyseerd en aangevuld met percepties van sleutelinformanten, zoals politie, horeca-ondernemers en portiers. De resultaten zijn op te vatten als een indicatie voor het toegenomen geweld in het uitgaansleven. Uit het onderzoek komen de volgende resultaten naar voren:

- Het aantal meldingen van geweldsdelicten op het Rembrandtplein is in de periode 1994-1998 toegenomen van 146 tot 201 geweldsdelicten per jaar. Ook het aandeel geweldsdelicten, als percentage van het totale aantal delicten, is in dit gebied gestegen.
- Volgens sleutelinformanten is het geweld vooral harder geworden. De verharding betreft de volgende gewelds-uitingen: geweld tegen personen, zwaaien met een steek- of

Noot 3 Er zijn overigens signalen dat in een derde concentratie-gebied (de Wallen, 329 horeca-zaken) de situatie zich, vooral na 03:00 uur, aan het verharden is.

Noot 4 Bron: Pennings, L. *Vechten voor vertier. Uitgaansgeweld op het Rembrandtplein*. Stageverslag voor de Universiteit van Amsterdam, vakgroep Sociologie, 1999.

vuurwapen, steekpartijen en schietpartijen. Politieciijfers laten vooral een stijging zien van zware mishandeling, moord/-doodslag en overige misdrijven tegen het leven.

Dadergroepen

Als daders van geweld in het uitgaansleven komen vooral de volgende groepen in beeld:

- Personen die (excessief) drugs en/of alcohol gebruiken.
- Marokkaanse jongens.
- Niet-Amsterdammers die zich te buiten gaan.

Recente aanpak

Op verschillende manieren werken politie, horeca en gemeente al aan het tegengaan van geweld in het uitgaansleven. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd⁵:

- **Horeca-exploitanten nemen zelf maatregelen** gericht tegen drugsgebruik en wapenbezit, zoals het verstrekken van betere instructies aan het personeel, het fouilleren van bezoekers, het controleren van risicovolle plekken en het gebruik van camera's.
- Omdat portiers in de beveiliging van horeca-gelegenheden vaak een sleutelrol vervullen, heeft het Ministerie van Justitie besloten de Wet op de weerkorpsen aan te passen, waardoor betrouwbaarheids- en bekwaamheidseisen aan deze beroepsgroep kunnen worden gesteld. De uitvoering hiervan maakt deel uit van het op 1 januari 1999 landelijk gestarte **portiersbeleid**.
- Aan de horeca-exploitant in Amsterdam wordt in bepaalde gevallen alleen een exploitatievergunning verstrekt als de ondernemer een **beveiligingsplan** ter goedkeuring voorlegt. In het plan komen onder meer de aanpak van geweld, wapenbezit, drugshandel, diefstal, discriminatie en dronkenschap aan de orde. Kritische en gestandaardiseerde inhoudelijke eisen, te stellen aan de beveiligingsplannen, ontbreken echter.

Noot 5 Bron: *Uitgaan zonder brokken*. Deel I: veiligheid en uitgaansklimaat. Deel II: binnenstad. Februari 1998.

- Er wordt sinds 1995 onderscheid gemaakt tussen dag-, avond- en nachtzaken met verschillende vaste **sluitingstijden** (respectievelijk 3, 4 en 5 uur). Hierdoor komen minder grote groepen tegelijk op straat, waardoor ook minder overlast wordt verwacht.
- Vanaf 1 februari 1998 is op initiatief van de Amsterdamse Taxicentrale het **night-rider-experiment** van start gegaan, waarbij taxibusjes voor een vaste ritprijs van fl. 5,- horecaverlaters naar huis vervoeren of naar opstapplaatsen voor het openbaar vervoer.
- Op het Leidseplein en Rembrandtplein wordt in het weekend extra **politie ingezet** (o.a. Mobiele Eenheid). Het extra politiepersoneel maakt gebruik van een Mobiel Onderkomen ter plekke.
- Op het Rembrandtplein is een zogenaamd **kwaliteitsteam** opgericht, waar betrokkenen in het uitgaansleven, zoals de politie, horeca-exploitanten en gemeente, gezamenlijk oorzaken en oplossingen zoeken.
- In dit verband kan ook de **Streetwise-aanpak** worden genoemd, waarbij bijvoorbeeld ook het beledigen van een politie-functionaris kan worden bestraft. De praktijk is dat het uitgaanspubliek zich regelmatig en massaal tegen de politie keert.
- **Aanpassingen van de openingstijden.** Hiervoor zijn verschillende varianten mogelijk, zoals het instellen van (gedeeltelijk) vrije, flexibele of vaste sluitingstijden voor alle horecaondernemingen. Doel is te voorkomen dat er minder grote groepen tegelijk op straat komen. Uit een evaluatieonderzoek en experimenten in andere steden blijken maatregelen op dit gebied de problematiek echter niet altijd op te lossen of te verminderen.
- **Instellen van een afkoelingsperiode.** Horecagelegenheden zullen binnenkort rond sluitingstijd geen bezoekers meer binnen mogen laten, geen alcohol meer schenken, rustige muziek draaien, koffie verstrekken, etc. Hierdoor komen uitgaanders minder 'opgefokt' op straat. Ook worden vrije sluitingstijden voor alcoholvrije zaken ingesteld, waardoor aldaar een soort afkoelingsperiode wordt gecreëerd. Met dit laatste wordt momenteel een proef gedaan op het Leidse- en Rembrandtplein.
- **Vergroting vervoersvolume.** Er wordt gewerkt aan een groter nachtelijk openbaar vervoersvolume, waardoor horecaverlaters sneller kunnen worden 'afgevoerd'. Tevens zal de

kaart-verkoop efficiënter plaats te vinden. Op dit moment vindt nog teveel ophoping en rijvorming bij opstapplaatsen voor het openbaar vervoer plaats.

- Verlenging van de periode van **openbare verlichting** door het Energiebedrijf Noord West. Hiermee wordt momenteel een proef gedaan op het Leidseplein en Rembrandtplein.
- **Messenaanpak.** In de gehele binnenstad, tussen 23:00 - 07:00 uur, zijn ook niet bij de wet (wet Wapens en Munitie) verboden voorwerpen strafbaar als de bezitter geen plausibel verhaal heeft over het bij zich dragen. Denk hierbij aan fiets-kettingen, honkbalknuppels, kapot geslagen flessen, maar ook messen die niet onder de Wet Wapens en Munitie vallen.

3.2 Rondhangende jongeren

Problematiek

Er zijn verschillende signalen dat de jeugd zich op straat in toenemende mate en op steeds jongere leeftijd schuldig maakt aan geweld. Enerzijds blijkt dit uit politiecijfers. Zo is het aantal minderjarige verdachten van geweldsdelicten in de afgelopen vijftien jaar meer dan verdubbeld: van ruim 3.000 in 1980 tot bijna 6.500 in 1995 (een stijging van 211%). In Amsterdam is in de laatste twee jaar (1996-1997) met name het aantal ge-verbaliseerde minderjarigen voor openlijke geweldpleging toegenomen (van 7% in 1996 tot 16% in 1997)⁶.

Anderzijds geven ook sleutelinformanten bij politie, justitie en de hulpverlening in Amsterdam aan dat zij de indruk hebben dat jongeren gewelddadiger zijn geworden.

De toename van geweld betreft over het algemeen de volgende vormen:⁷

- Eenvoudige mishandeling.
 - openlijke geweldpleging, vechtpartijen (op school)
- Diefstal met geweld en afpersing.
 - gewapende overvallen en straatroof
- Seksueel geweld.
- Verzet bij arrestatie.
- Vernielingen.
- Plegen van geweld in groepsverband.

Dadergroepen

Er is helaas nog weinig bekend over welke type jongeren op straat rondhangen en zich schuldig maakt aan geweld. In het kader van het GSB-programma Jeugd en Veiligheid zijn in de periode 1996-1998 wel verschillende projecten uitgevoerd met het doel meer duidelijkheid over de aard en omvang van jeugd-criminaliteit in het algemeen te krijgen. Dit bleek echter geen eenvoudige zaak.

Noot 6 Bron: '*Jeugdcriminaliteit Amsterdam. Metingen 1996/1997*'. DSP, Amsterdam, 1999.

Noot 7 Bron: *Voorstudie naar trends in jeugdcriminaliteit in Amsterdam*. Intraval, Groningen, oktober 1997.

Hoewel de informatiepositie inmiddels aanzienlijk is verbeterd, is op dit moment nog weinig specifieke daderinformatie over jeugdige geweldsplegers aanwezig.

Wel hebben in het recente verleden incidenten plaats gevonden met Marokkaanse jongens, onder andere in Amsterdam-West en in Amsterdam-Oost. Ook andere onderzoeken wijzen op een oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens onder jeugdige geweldsplegers.

Recente aanpak

In het, naar aanleiding van het incident met Marokkaanse jongeren in Overtoomse Veld, verschenen rapport van **Peter Lankhorst** e.a. 'Door jongeren uitgedaagd'⁸ wordt een relatie gelegd tussen het ontbreken van voorzieningen en de toename van overlast en geweld, gepleegd door de jeugd. De commissie Lankhorst beveelt dan ook aan het aantal voorzieningen voor jongeren uit te breiden en te professionaliseren en de integrale aanpak en samenwerking op dit gebied te stimuleren.

Vóór het verschijnen van het rapport Lankhorst, namelijk in 1997, zijn echter al ontwikkelingen in gang gezet om de geconstateerde problematiek aan te pakken. Zo is in 1995, als onderdeel van het GSB-beleid het programma '**Jeugd en Veiligheid**' gestart met het doel dat alle betrokkenen bij de jeugdproblematiek (gemeente/ stadsdelen, politie en justitie) in onderlinge afstemming en samenwerking komen tot een integrale aanpak van de jeugd-criminaliteit (op repressief, curatief en preventief gebied). In het beleid speelt de buurt-gerichte aanpak een belangrijke rol.

In het kader van het beleid Jeugd en Veiligheid zijn in de periode 1995-1998 meer dan 85 projecten gestart. Hoewel geen van deze projecten zich zeer specifiek op gewelddadige jongeren richt, heeft een aantal projecten hier wel direct of indirect mee te maken. Hieronder worden deze projecten nader aangeduid.

- Door de politie en de justitiepartners is een tiental projecten ontwikkeld om te komen tot een **sluitende aanpak voor jongeren met politie- en justitiecontacten**. Deze projecten zijn deels gericht op een verbetering van de communicatie tussen de betrokken instellingen en deels op een adequate justitiële of pedagogische afdoening van aangehouden jongeren. Het

Noot 8 Bron: *Door jongeren uitgedaagd*. Voorstel voor een aanpak van jeugdproblematiek in Amsterdam West/Nieuw West. Lankhorst, e.a., Amsterdam, 1998.

resultaat is dat de variatie in taak- en leerstraffen sterk is toegenomen, evenals het aantal pedagogische trajecten voor aangehouden jongeren. Tot de pedagogische trajecten behoren bijvoorbeeld Nieuwe Perspectieven, Stelselmatige Daderaanpak, Change en Keerpunt. De eerste drie projecten richten zich ook specifiek op jongeren die tot de zogenaamde harde kern behoren. Deze groep bestaat voor een deel uit geweldsplegers.

- Met name de stadsdelen richten zich op het creëren van **veilige plekken** voor jongeren. In dit kader hebben zij in de periode 1995-1998 14 projecten ontwikkeld, welke zijn onder te verdelen in projecten 'pleinwerk', 'veilige vindplaatsen' en 'sport- en spelactiviteiten'. Dit zijn over het algemeen plaatsen waar (risico)jongeren elkaar voor de gezelligheid kunnen ontmoeten en waar vaak ook een recreatief aanbod wordt gedaan. Het onderscheid met het vroegere buurt- en jongerenopbouwwerk zit vooral in de wijze waarop de projecten een functie vervullen in het vroegtijdig signaleren van jongeren-met-problemen en het ingrijpen/begeleiden of doorverwijzen. Hiertoe wordt meestal gebruik gemaakt van een actief netwerk van lokale (hulpverlenings)-instellingen. De 14 plekken bereiken naar eigen zeggen tezamen ongeveer 550 jongeren per dag. Deze, in het kader van Jeugd en Veiligheid gecreëerde, voorzieningen voor de jeugd vormen een aanvulling op het reguliere aanbod van voorzieningen in de stadsdelen.
- In de stadsdelen zijn tevens 27 zogenaamde '**mentoraats- of trajectbegeleidingsprojecten**' gestart, waaraan soms ook jongeren met politie- of justitiecontacten deelnemen. Dit geldt bijvoorbeeld voor sommige jeugdtoezichtteams en het First Offenders Project in Oost. Tevens hebben de stadsdelen veel projecten ontwikkeld, die gericht zijn op leerlingen met problematisch gedrag in het onderwijs (bijvoorbeeld 'Time-Out' en 'T-15' in Oost/Watergraafsmeer, 'Naschools toezicht 10+ (NT10+)' in Osdorp, 'School's cool' in Westerpark en 'Summerschool' in Zuidoost).

Getroffen maatregelen buiten Jeugd en Veiligheid:

- Naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie Lankhorst is in de regio Amsterdam-West een 'projectleider West' aangesteld. Deze projectleider heeft de taak om samenhang aan te brengen in de vele initiatieven die in de afgelopen jaren in de vijf stadsdelen in West zijn gestart om de jeugdproblematiek terug te dringen. De aanstelling is op 1 april j.l. ingegaan.

- Zeer recent zijn Marokkaanse vaders, op initiatief van de moskee Al Umma, gestart met surveillances in West (Overtoomse Veld). De vaders willen de Marokkaanse jeugd op straat aanspreken op asociaal gedrag en tevens contact zoeken met de ouders. Als het project slaagt wordt het uitgebreid naar andere buurten in West.
- De politie heeft een **Amazoneteam** samengesteld dat als doel heeft op korte termijn zoveel mogelijk criminele jongeren aan te houden, die aangemerkt kunnen worden als 'de harde kern van de overlast-veroorzakende jeugd'. Zie verder paragraaf 'gewelddadige criminaliteit'.

■ Toekomstig beleid ■

Het beleid Jeugd en Veiligheid gaat een nieuwe fase in. Het oude convenant loopt af, een doorstartconvenant, als voorbereiding op een nieuw convenant, is reeds gesloten. Op dit moment vindt een heroriëntatie op de inhoudelijke koers van Jeugd en Veiligheid plaats.

Onder de impulsen van Jeugd en Veiligheid is in de meeste stadsdelen integraal jeugdbeleid tot stand gekomen. Eén van de door de stadsdelen gezamenlijk geformuleerde doelstellingen hierin is het realiseren van een sluitend netwerk van voorzieningen op buurniveau, waarbij ook stedelijke voorzieningen zich aansluiten. Als instrument om hierop regie te kunnen voeren is begin 1999 het zogenaamde 'regiedocument' ontwikkeld⁹. Hiermee kan vraag en aanbod van beschikbare voorzieningen in een stadsdeel in kaart worden gebracht.

Gezien de betrokkenheid van Marokkaanse jongens bij gewelddadig optreden van de jeugd, is specifieke aandacht voor deze groep gewenst. Het initiatief van de surveillerende Marokkaanse vaders in West wordt dan ook door gemeente en politie toegejuicht. Wellicht kan dit project als voorbeeld dienen om te komen tot een grotere betrokkenheid van allochtone ouders bij de jeugdproblematiek.

Noot 9 Een eerste concept hiervan is in april 1999 gereed gekomen en wordt momenteel besproken in de ambtelijke projectgroep Jeugd en Veiligheid.

3.3 Extreme overlastgevende personen

Problematiek

Er zijn indicaties dat het grootste deel van de criminaliteit, overlast en dreiging van onveiligheid in de stad kan worden toegeschreven aan een naar verhouding kleine groep van 'extreem problematische mensen': verslaafden, dak- en thuislozen en personen met een ernstige psychiatrische problematiek. De genoemde categorieën overlappen elkaar.

Enige kanttekeningen zijn hier op zijn plaats:

- De groep die als meest overlastgevend wordt ervaren zijn verslaafden. Dit komt evenwel niet alleen door de aan hen toe te schrijven geweldscriminaliteit, maar ook door de vele vermogensfeiten die zij voor hun rekening nemen (verweringscriminaliteit) en door de handel in en het gebruik van drugs op straat.
- Dak- en thuislozen en psychiatrische patiënten zijn niet alleen plegers maar ook slachtoffers van geweld.
- Er is sprake van onderling geweld: het geweld veroorzaakt door dak- en thuislozen richt zich veelal op andere dak- en thuislozen.
- Het feitelijke aantal geweldsincidenten dat veroorzaakt wordt door personen met psychiatrische problemen of door dak- en thuislozen is onbekend.

De feiten:

- De criminaliteit door verslaafden zorgt voor slachtoffers onder bewoners en bezoekers van de stad en in winkels, bedrijven, horeca en andere voorzieningen. Beperken we ons tot agressie en geweld dan wordt vastgesteld dat in 1998 767 verslaafden aangehouden werden door de regiopolitie voor het begaan van één of meerdere *gewelddelicten* in de stad. Verslaafden waren in 1998 verantwoordelijk voor ten minste 21% van de opgeloste geweldscriminaliteit.

- *Subjectieve onveiligheid* ten gevolge van openlijke handel in en het gebruik van harddrugs op straat. Ongeveer een kwart van de Amsterdamse bevolking geeft aan dat verslaafden gevoelens van angst en dreiging oproepen waardoor hun aanwezigheid als (zeer) hinderlijk wordt ervaren¹⁰.
- Het harddrugsgebruik op straat zorgt niet alleen voor subjectieve onveiligheid, maar ook voor een daadwerkelijke *aantasting van de veiligheid*: zo'n 5% vindt verslaafden (zeer) hinderlijk vanwege het gevaar dat zij veroorzaken voor kinderen, o.a. door rondslingerende naalden¹¹.
- Ruim een derde van de Amsterdammers ervaart overlast in zijn woonomgeving van verslaafden. In grote delen van de Binnenstad, Oost, De Pijp en Zeeburg, de Staatsliedenbuurt, Bos en Lommer en de Bijlmer geldt dit zelfs voor ruim 50% van de bewoners¹².
- Het ontbreken van een vaste verblijfplaats voor een aantal leden van de groepen in kwestie draagt in belangrijke mate bij aan een *verloederd straatbeeld*. De bij burgers ervaren hinder van verslaafden heeft in een kwart van de gevallen te maken met vervuiling en met het aanzien van de stad.
- Bij ruim een kwart van de meldingen van overlast in de binnenstad is er sprake van psychiatrische problematiek bij de veroorzaker; Ongeveer 1 op de 6 klachten betreft drugs-overlast¹³.

Dadergroepen

- Naar schatting 6000 verslaafden, waarvan zo'n 1000 problematisch en chronisch verslaafden.
- Een onbekend aantal personen met een (zeer) ernstige psychiatrische problematiek.
- Dak- en thuislozen, naar schatting zo'n 1500 personen, waarvan 200 altijd de nacht op straat doorbrengen.

Er bestaat een overlap tussen de drie (dader)groepen.

Noot 10 Amsterdammers, drugs en beleid, O + S, 1997.

Noot 11 Amsterdammers, drugs en beleid, O + S, 1997.

Noot 12 Amsterdammers, drugs en beleid, O + S, 1997.

Noot 13 Bestrijding Extreme Overlast, Binnenstad. Jaarverslag 1997.

Recente aanpak

Maatschappelijke opvang

De beleidscontext wordt gevormd door het programmakkoord 1998-2002. Daarin is als doel geformuleerd dat in het jaar 2002 niemand tegen zijn of haar wil op straat hoeft te overnachten. In dit kader is enerzijds gekozen voor preventief beleid om te voorkomen dat mensen een beroep doen op instellingen in de maatschappelijke opvang en anderzijds het uitbreiden van de capaciteit van de maatschappelijke opvang. Hoewel de maatregelen binnen dit programma een ander hoofddoel hebben, zijn de neven doelstellingen vaak gericht op het terugdringen van overlast en onveiligheid.

De volgende maatregelen worden uitgevoerd:

- Uitbreiding van de passantenopvang, woonvoorzieningen en faciliteiten voor dagopvang en dagbesteding.
- Het versterken van de zorgcoördinatie.
- Het verstrekken van roesopiaten in woonvoorzieningen. Het tegengaan van het 'scoren' van heroïne door verstrekking van roesopiaten op medische gronden. Deze maatregel valt binnen het streven naar stabilisatie en regulering van het gebruik. Neveneffect is dat de overlast ten gevolge van de verwervingscriminaliteit wordt terug gedrongen.
- Het oprichten van verblijfsruimten. Deze maatregel heeft tot doel de overlast van het drugsgebruik op straat tegen te gaan.
- Het verbeteren van de samenhang tussen hulpverlenende instellingen, onder andere door middel van:
 - De instelling van meld- en coördinatiepunten extreme overlast. Het betreft laagdrempelige voorzieningen, inmiddels in vrijwel alle stadsdelen, waar buurtbewoners terecht kunnen voor hulp bij overlast. De meld- en coördinatiepunten, waarin door verschillende instellingen wordt samengewerkt, hebben een belangrijke signalerende en doorverwijzende functie.
 - De oprichting van het stedelijk platform overlast-bestrijding: met als doel tot stedelijke afstemming te komen bij de overlastbestrijding en de daarbij gesignaleerde knelpunten.

Politiële/justitiële opvang

- **Straatjunkenproject**
Dit project, inmiddels 'Vroeghulp Interventie Systematiek' geheten, stelt zich tot doel een gedragsverandering te bewerkstelligen door dwang- en dranginterventies bij bepaalde verslaafden. De aanpak berust mede op de gedachte dat hulpverlening op termijn effectiever is dan straf en/of opsluiting. Over de effectiviteit van deze aanpak zijn de meningen verdeeld.
- **Stelselmatige Dader Aanpak (SDA)**
Veel verslaafde criminelen behoren tot de doelgroep van SDA (zie paragraaf 'gewelddadige criminaliteit').
- **Het oprichten van een voorziening voor de strafrechtelijke opvang van verslaafden (SOV);**
De voorziening voor strafrechtelijke, gedwongen, opvang beoogt voorwaarden te scheppen waardoor de motivatie voor - vrijwillige - behandeling wordt opgewekt en ontwikkeld. De aanpak van de verslavingsproblematiek wordt gecombineerd met een aanbod gericht op maatschappelijke integratie. De systematiek is erop gericht de nadelen van drangprojecten te ondervangen.
De voor de SOV benodigde wetswijziging lijkt momenteel niet erg kansrijk gezien de uiterst kritische opstelling van de Raad van State.

3.4 Toezichthouders

Problematiek

Toezichthouders worden steeds vaker met verschillende vormen van geweld geconfronteerd. In 1996 is hiernaar een onderzoek verricht. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de resultaten. Het betreft het percentage politiemensen en 'niet-politiële' toezichthouders (straat- en verkeers-toezichthouders, zoals stadswachten, jeugdtoezicht-teams, parkeercontroleurs, etc.) dat geconfronteerd is met agressie en geweld.¹⁴ In Amsterdam is in 1998 het aantal politiemensen en toezichthouders van DST dat door gewelddadig gedrag gewond is geraakt bijgehouden.

Geweld onder toezichthouders in Den Haag en Amsterdam

	% geconfronteerd met agressie en geweld	% slachtoffer gewor- den van fysiek geweld
politie	75%-100%	2%
'niet-politiële' toezicht- houders	38%	5%

- In Amsterdam zijn in 1998 123 politiemensen gewond geraakt (exclusief verkeers- en eenzijdige ongevallen). Gerelateerd aan de korpssterkte in 1995 (5210, zie Politie-almanak 1998) is dit 2,4%.
- Relatief vaak werd als oorzaak 'verzet bij arrestatie' genoemd.
- 4% is bedreigd met een wapen.
- In 1998 werden toezichthouders van DST 211 maal geconfronteerd met (gerapporteerd) verbaal en fysiek geweld, een stijging van 30 procent t.o.v. 1997.
- In 35 gevallen was sprake van letsel, (+ 20 procent).

Uit onderzoek blijkt overigens dat 'niet-politiële' toezichthouders ongeveer net zo vaak geconfronteerd worden met agressie en geweld als andere beroepsgroepen (taxichauffeurs, openbaar vervoerspersoneel, onderwijzers, huisartsen en personeel van woningcorporaties). Uitingen van geweld lijken daar-

Noot 14 Agressie en geweld: Onderdeel van het dagelijks werk? Eysink, Smeets & Etman, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag, 1996.

mee geen specifiek probleem voor deze beroepsgroep, maar eerder een signaal voor de algemene toename van agressie en geweld tegen beroepsuitoefenaren. Het is kennelijk niet meer vanzelfsprekend dat het uitoefenen van een beroep op zich een bepaald gezag met zich brengt.

Ook de ervaring van politiemensen is steeds vaker dat zij niet meer het natuurlijke gezag van vroeger hebben. Zo verzetten met name jongeren zich steeds vaker tegen arrestatie. Ook in het uitgaansleven keert het uitgaanspubliek zich regelmatig en masse tegen de politie¹⁵.

Dadergroepen

De politie geeft aan dat 34% van de in 1998 gewond geraakte politiemensen veroorzaakt is door Marokkaanse daders. Over de dadergroepen die verantwoordelijk zijn voor geweld tegen 'niet-politiële' toezichthouders is niets bekend.

Recente aanpak

Welke maatregelen elke beroepsgroep precies neemt is moeilijk te achterhalen. Voor zover bekend worden vooral technische maatregelen getroffen, zoals camera's, alarmsystemen, communicatiemiddelen en uitrusting met een wapen. De Dienst Stadstoezicht heeft overwogen om personeel uit te rusten met een (korte) wapenstok. Hier is om verschillende redenen echter definitief vanaf gezien.

Verder zijn alleen de volgende aanpakken bekend:

- **Streetwise-beleid.** Hierbij gaat het erom dat ook hinderlijk en asociaal gedrag wordt aangepakt, zoals het beledigen van een politie-functionaris. Met het Openbaar Ministerie zijn afspraken gemaakt dat politie-optreden wordt gevolgd door stevige boetes. Voor de meest ergerlijke gedragingen is een lik-op-stuk-beleid ontwikkeld. De achterliggende gedachte hierbij is dat de norm hierdoor verandert, waardoor mensen minder snel vervallen tot ernstiger gedrag (zoals geweld).
- De Dienst Stadstoezicht heeft sinds eind 1997 een eenduidige **meldingsprocedure** van agressie en geweld tegen personeel ingesteld. Daarnaast functioneert een Bedrijfs-opvangteam en wordt samengewerkt met de wijkteams.

Noot 15 Bron: Pennings, L. *Vechten voor vertier. Uitgaansgeweld op het Rembrandtplein*. Stageverslag voor de Universiteit van Amsterdam, vakgroep Sociologie, 1999.

3.5 Openbaar vervoer

Problematiek

Het openbaar vervoer fungeert door haar aard, functie en ligging in de stedelijke samenleving, als een soort 'dauwpunt' voor onveiligheid: een plek waar onveiligheid zeer gemakkelijk neerslaat. Wanneer criminaliteit en agressie in de samenleving toenemen is een openbaar vervoerbedrijf een van de eersten die daarvan de gevolgen ondervindt. Dat is niet alleen in Amsterdam zo: recente gebeurtenissen in andere Europese (hoofd)steden geven aan dat dit een min of meer universeel probleem van openbaar vervoer in de hedendaagse stedelijke samenleving is. Ook politiecijfers ondersteunen dit fenomeen: het aantal meldingen van agressie en overlast lijkt in het openbaar vervoer op dit moment (veel) sneller te stijgen dan 'gemiddeld in de Amsterdamse samenleving'.

Al een aantal jaren wordt door het GVB systematisch informatie over de onveiligheid van klanten en personeel verzameld, onder meer via een omvangrijke jaarlijkse enquête. Daaruit blijkt onder meer het volgende:

- *Reizigers* achten de veiligheid in het Amsterdamse openbaar vervoer gemiddeld genomen gelijk aan die tijdens een avond wandeling door de eigen buurt of een fietsrit door de stad.
- Gemiddeld genomen voelt zo'n 25% van de reizigers zich tenminste af en toe onveilig. Een kleiner deel wordt daadwerkelijk slachtoffer van een incident.
- Er zijn duidelijke verschillen per vervoertechniek en per plaats, zo scoort de metro beduidend slechter dan de andere technieken.
- Mensen die niet of nauwelijks van het openbaar vervoer gebruik maken beoordelen de veiligheid aanzienlijk slechter dan mensen die wel van het openbaar vervoer gebruik maken.
- Van het *personeel* voelt meer dan de helft zich 'af en toe' of zelfs 'altijd' onveilig.
- Dat gevoel blijkt niet onterecht: per jaar wordt meer dan de helft van het personeel slachtoffer van bedreiging, mishandeling of diefstal.

- Wanneer ook lichtere incidenten als 'treiteren' of 'lastig vallen' worden meegerekend is de slachtoffergroep onder het personeel nog veel groter. Het personeel ziet zich verder geconfronteerd met racisme, verkeersagressie of bijvoorbeeld vernieling van voertuigen (zoals het ingooien van ruiten).
- Uit landelijk onderzoek blijkt de veiligheidssituatie in het Amsterdamse vervoer voor zowel passagiers als personeel enigszins slechter dan het landelijk gemiddelde, maar niet buitensporig veel slechter.
- Na een aantal jaren waarin met name de lichtere incidenten een afname vertoonden wijzen recente (indicatieve) politie-cijfers op een (forse) toename van agressie- en overlast-incidenten in en rond het openbaar vervoer.

Dadergroepen

Recente (indicatieve) analyses van politiecijfers lijken er op te wijzen dat het overgrote deel van agressie- en overlastgevallen in het openbaar vervoer op het conto van jongeren dient te worden geschreven.

- Zo was circa 70% van de in het eerste kwartaal van 1999 voor dergelijke zaken aangehouden verdachten niet ouder dan 25 jaar, bijna de helft was jonger dan 18.
- Vergelijking met de vergelijkbare cijfers van vorig jaar lijkt daarbij te wijzen op een verdere verjonging.

De onveiligheids*gevoelens* van zowel publiek als personeel blijken uit onderzoek onder meer voort te komen uit de aanwezigheid van 'randfiguren' in en rond het vervoer. Voor het publiek is verder 'gebrek aan toezicht en controle' een belangrijke factor. Voor het personeel speelt 'onbeschoft gedrag van passagiers' ook een rol.

Recente aanpak

In de afgelopen jaren werd door het GVB al steeds meer ondernomen om de veiligheid in en rond het vervoer te verbeteren. Meer toezichthoudend personeel, introductie van camera's op stations en in bussen, toegangscontrole op de ondergrondse metrostations en, natuurlijk, de succesvolle her-introductie van de conducteur op de tram. Die maatregelen werden mede mogelijk door de introductie van nieuwe regelingen als de Melkert-

regelingen of het 'Agressiefonds'. Probleempunt was echter wel - niet alleen bij het GVB, maar ook bij andere vervoerbedrijven - dat deze regelingen vaak slechts tijdelijk extra ruimte boden.

De inspanningen hadden resultaat. De veiligheidsbeleving van het publiek op de conducteurslijnen bleek bij onderzoek duidelijk gestegen. Passagiers namen waar dat de hoeveelheid toezicht was gestegen. De waardering van publiek en personeel voor het veiligheidsbeleid van het GVB steeg: zo gaf het publiek bij de laatst beschikbare meting het GVB een schoolcijfer 6,6 voor het veiligheidsbeleid, het personeel gaf een 5,6 (ten opzichte van een 4,8 het jaar ervoor).

Aantoonbare resultaten dus, maar (naar het oordeel van de huidige directie van het GVB) nog niet genoeg. Er werd weliswaar het nodige gedaan, maar het veiligheidsbeleid als geheel verdiende nog niet de schoonheidsprijs. Met name consistentie en continuïteit waren nog ver te zoeken. Maatregelen werden teveel ad-hoc en zonder onderlinge afstemming genomen. Plannen werden wel gemaakt maar bleken dan niet of slechts ten dele geïmplementeerd te (kunnen) worden. Projecten bleven slechts een tijdelijke zaak. En de afstemming op en samenwerking met externe partners (zoals politie, gemeentelijke diensten, OM) verliep zeker niet vlekkeloos. Terwijl ook juist de activiteiten van externe partners essentieel waren voor succes.

Voornemens

Omdat de directie van het GVB dit voorjaar constateerde dat:

- de 'onveiligheidsdruk' vanuit de omliggende samenleving sterk toeneemt;
- het personeel dringend om maatregelen vraagt;
- en de manier waarop het veiligheidsbeleid wordt vormgegeven verdere verbetering behoeft,

is besloten op korte termijn een forse extra inspanning te leveren om de onveiligheid op een adequatere wijze het hoofd te bieden. Op directieniveau is hiertoe een *Stuurgroep Veiligheid* ingesteld die in korte tijd, ondersteund door een gespecialiseerd extern bureau, een ambitieus *Masterplan Veiligheid* voor de komende jaren heeft opgesteld. Met de uitvoering van dit plan wil de directie van het GVB:

1. Voortaan slagvaardig het hoofd bieden aan actuele veiligheidsproblemen.

2. Reeds bestaande, voorgenomen of nog te ontwikkelen maatregelen in onderling verband brengen en optimaliseren.
 3. Verder noodzakelijke maatregelen, instrumenten, procedures, en beleidsvoorwaarden ontwikkelen.
 4. De samenwerking met en input van met externe partners op een hoger plan brengen en structureren.
- **Uitgangspunt: Integrale Veiligheids-aanpak.** Verbetering van de veiligheid in het openbaar vervoer gaat verder dan het aanbrengen van camera's of het versterken van controle. Voor een optimaal resultaat wil het GVB haar veiligheidsbeleid integraal aanpakken. gekeken zal dus worden naar *alle* factoren die de veiligheid beïnvloeden, of deze nu binnen of buiten de invloedssfeer van het GVB liggen. Dat betekent wel dat een ook actieve bijdrage nodig is van allerlei andere partners, variërend van deelraad tot politie, van Welzijnswerk tot bureau HALT. Met diverse partijen is hierover al overleg gaande. Om de samenwerking te structureren wordt een *Regiegroep* ingesteld, waarin GVB, politie, OM en gemeente op directieniveau hun activiteiten afstemmen.
 - **Concrete maatregelen** Inmiddels zijn of worden reeds vele maatregelen voorbereid of uitgevoerd die ofwel rechtstreeks gericht zijn op verbetering van de veiligheid ofwel daar een duidelijke invloed op zullen hebben. Deze maatregelen hebben betrekking op uiteenlopende aandachtsvelden, zoals:
 - *Verbetering van de uitstraling en verzorging* van het materieel Bijvoorbeeld renovatie en vervanging van bussen en trams, upgrading van de metro via het project Metro-morfose en het proefproject Ganzenhoef, intensivering van de schoonmaak.
 - *Vergroten klantvriendelijkheid.* Opleidingstrajecten zijn in voorbereiding voor rijdend en leidinggevend personeel, tevens wordt lijnmanagement geïntroduceerd, waardoor management en personeel aan vaste lijnen verbonden is.
 - *Intensivering en professionalisering van toezicht en controle.* Hiervoor is onder meer de zogenaamde Service & Veiligheids-organisatie ingesteld met een capaciteit die zal uitgroeien tot 180 mensjaar en waar ook een uit-gebreide professionaliseringsslag wordt doorgevoerd, in de metro is sprake van extra toezicht en controle, diverse kleinschaliger toezichtprojecten worden uitgevoerd.

- *Introductie camera-toezicht.* Toepassing van camera-toezicht wordt nog dit jaar sterk uitgebreid, tot alle trams, bussen, plus een groot aantal metrostations.
- *Verbeteren alarmeringsmogelijkheden en assistentie.* Op korte termijn worden een extra portofoons ingevoerd voor toezichthoudend personeel, begin volgend jaar wordt een geheel nieuw communicatiesysteem geïntroduceerd, een noodhulp post is ingesteld en wordt verder geprofessionaliseerd, met de politie zijn afspraken over aanrijdtijden gemaakt.
- *Handhaving gedragsregels.* Eerder is reeds de civiel-rechtelijke afhandeling van zwartrij-verbalen geïntroduceerd, nu zijn projecten in voorbereiding vergroten van de aangiftebereidheid na agressie, stroomlijning van de strafrechtelijke afhandeling en introductie van OV-verboden.
- *Verscherping van het instapregime.* In dit kader wordt onder meer gewerkt aan de afsluiting van de metro met tourniquets, vanaf 2001.
- *Verbetering conflicthantering.* Trainingen zijn van start gegaan (en zullen nog worden uitgebreid) in omgaan met agressie, ten behoeve van rijdend en controlerend personeel.
- *Opvang na calamiteiten* Het Instituut voor Psychotrauma is van start gegaan met de voorbereiding van betere opvangprocedures en -middelen.
- **Verdere ontwikkeling via kortlopende projecten.** Verder zal het beleid worden ontwikkeld via kortlopende projecten, geïnitieerd door de Stuurgroep aan de hand van actuele problemen. Deze projecten dienen enerzijds die betreffende problemen binnen enkele maanden op te lossen, anderzijds voorstellen te genereren voor verandering van procedures of werkwijze(n).
- Hot-spots (bijvoorbeeld CS, lijn 1).
- Overlast gevende doelgroepen (zoals schooljeugd, randfiguren).
- Specifieke probleemttypen (agressie tegen bestuurders, misbruik van de noodrem, graffiti).

- Of bijvoorbeeld ten aanzien van gesignaleerde manco's in de uitvoering van maatregelen (zoals een project stimuleren aangiftebereidheid, een project nazorg na incidenten, een project 'protocol afhandeling geweldsmisdrijven).

Steeds zal per project waar mogelijk en nodig samenwerking met externe partners worden gezocht.

- **Verbetering informatiepositie.** Kort na de zomer zal een *bedrijfsbrede* risico-inventarisatie onder het personeel worden uitgevoerd (ter voorbereiding van een betere nazorg), met ondersteuning van een extern bureau worden op dit moment reeds aangescherpte incident-registratie-systemen ontwikkeld, en op dit moment wordt de Bedrijfsmonitor 1999 uitgevoerd (het periodieke onderzoek onder passagiers, niet-passagiers, personeel). Een en ander zal op termijn worden vervat in een management-informatie-systeem op het gebied van veiligheid.

Voor de meeste activiteiten en projecten is reeds financiële dekking aanwezig of wordt daarover op dit moment gesproken. Op twee punten ontbeert het GVB deze echter nog:

1. Voor de installatie van camera-toezicht in de metro-voertuigen en enkele stations.
2. Voor activiteiten in het kader van de deelprojecten gericht op hot-spots, doelgroepen, probleemtypen et cetera.

3.6 Loketten

Problematiek

Medewerkers van overheidsinstellingen die in de uitoefening van hun functie het eerste contact vormen tussen de instelling en de burger, krijgen - zo is de indruk - steeds vaker te maken met burgers die hun frustraties uiten in de vorm van geweld. Dit geldt niet alleen voor degenen die hun beroep op straat uitoefenen, zoals politiefunctionarissen, medewerkers van parkeerbeheer en andere toezichthouders, maar ook voor baliepersoneel van bijvoorbeeld arbeidsbureaus en sociale diensten. Hetzelfde geldt voor medewerkers van woningcorporaties, voor huis-artsen en ziekenhuis- en ambulancepersoneel. Uit onderzoek (IVR 96) blijkt bijvoorbeeld dat 59% van de huisartsen en 58% van het personeel van woningcorporaties wel eens geconfronteerd is met agressie en geweld. Het is lastig om inzicht te krijgen in de omvang van de agressie tegen 'lokethouders' in Amsterdam, omdat op dit terrein weinig gegevens (centraal) beschikbaar zijn.

Noch de Stedelijke Woningdienst noch de Federatie van *woningcorporaties* beschikt over een registratie van geweldsincidenten tegen het baliepersoneel van de corporaties. Als er al geregistreerd wordt dan doen de corporaties dat ieder voor zich.

Bij de Samenwerkende Instellingen Gezondheidszorg Amsterdam (SIGRA) zijn ten aanzien van de geweldsproblematiek gericht tegen *ziekenhuispersoneel* geen gegevens voorhanden.

Een indicatie van het geweld in ziekenhuizen kan worden verkregen aan de hand van cijfers uit de registratie van de beveiliging in het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG). Registratie van een incident vindt plaats op het moment dat het beveiligingspersoneel wordt ingeroepen. Het daadwerkelijke aantal agressieve bejegeningen ligt dus hoger. Een woord-voerder geeft aan dat het geweld zich vooral voordoet op de eerste hulp afdeling.

Geregistreerde incidenten in het OLVG

1996	1997	1998	1999 ¹⁶
11	8	62	49

Noot 16 Betreft verwacht aantal, op basis van extrapolatie van cijfers 1 jan. t/m 21 mei 1999.

Sociale Dienst

Deze instelling registreert al een geruim aantal jaren de omvang van de agressie van cliënten gericht tegen het (balie)personeel en materieel. Hieronder volgt een overzicht van de jaren 1996 en 1998. De ernstige incidenten betreffen onder meer bedreiging met geweld (met of zonder wapens), fysiek geweld en het aanrichten van vernieling in de kantoren. Van alle ernstige incidenten heeft aangifte plaats gevonden bij de politie. Bij de minder ernstige incidenten gaat het om bedreiging zonder geweld en ernstige vormen van verbale agressie. Alle geregistreeerde incidenten waren dermate ernstig dat opvang van medewerkers nodig was.

Geregistreeerde incidenten bij de sociale dienst

	1996	1998
minder ernstig	155	42
ernstig	52	78
Totaal	207	120

De ernstiger vormen van geweld zijn sinds 1996 in aantal toegenomen. De registratie van de overige incidenten laat een daling zien.

Dadergroepen

Cliënten en bezoekers van de diverse diensten.

Recente aanpak

Een overzicht van het gemeentelijk beleid om de agressie tegen lokethouders tegen te gaan, voorzover een dergelijk beleid al bestaat, ontbreekt. Hier volgt een beknopt overzicht van de maatregelen van de genoemde instellingen zelf.

Op initiatief van de ondernemingsraad van de *Algemene Woningbouwvereniging* vindt momenteel een inventarisatie plaats onder het personeel van het aantal geweldsincidenten van (potentiële) huurders tegen het personeel. Klachten van het onderhoudspersoneel en van medewerkers van de verhuurafdeling vormde mede de aanleiding voor dit onderzoek. Het onderzoek wordt deze zomer afgerond.

De Amsterdamse Huisartsen Vereniging heeft onlangs een onderzoek uitgevoerd onder Amsterdamse huisartsen naar de agressie waar zij in hun praktijk mee te maken krijgen.

Begin dit jaar is door het Regionaal Overleg Ziekenhuizen, Ambulances en CPA (ROZAC) een initiatief gestart om gezamenlijk, gedurende een half jaar incidenten te registreren gericht tegen het personeel van de eerste hulp afdelingen en het ambulancepersoneel in de regio Amsterdam. Dit naar aanleiding van een aantal incidenten en mede ingegeven door de Arbo-wetgeving. De eerste gegevens zijn dit najaar beschikbaar.

Hoewel het OLVG niet beschikt over een veiligheidsplan worden wel degelijk preventieve maatregelen getroffen, wordt er aandacht besteed aan de opvang van slachtoffers. Bij de beveiliging wordt gewerkt met protocollen.

Een overzicht van de maatregelen:

- Bij een incident wordt altijd aangifte gedaan en altijd gebruik gemaakt tot de mogelijkheid van civiele vordering voor immateriële schade.
- Op diverse punten in het ziekenhuis bevinden zich camera's.
- De afdeling Spoedeisende Hulp (SEH) beschikt over permanente bewaking en overval-alarmknoppen; binnenkort wordt een video-camerasysteem geïnstalleerd.
- Tijdens de uitbreiding van het ziekenhuis zijn bouwkundige maatregelen getroffen ter vergroting van de veiligheid.
- De beveiliging is ondergebracht bij een extern bureau, waarvan permanent een aantal medewerkers in het ziekenhuis aanwezig zijn.
- Trainingen 'omgaan met agressie' voor het beveiligingspersoneel en het personeel van de SEH.
- Er is een zelfhulpteam dat bestaat uit medewerkers (verpleegkundigen, artsen) van de SEH; zij hebben hiertoe een training gevolgd.

De incidentenregistratie van de Sociale Dienst maakt deel uit van een zeer omvangrijk pakket aan maatregelen dat bij deze instelling vanaf 1991 is ontwikkeld. Naast een risico-inventarisatie, incidenten- en slachtofferregistratie en preventieve (technische en sociale) maatregelen kent de organisatie een uitgebreid, drietrapsopvangbeleid. Dit bestaat uit collegiale opvang

(training van 80 personeelsleden), opvang door het bedrijfsmaatschappelijk werk en hulpverlening door een gespecialiseerd instituut.

De contactpersoon geeft aan dat de minder ernstige, doch zeer veelvuldig voorkomende, vormen van geweld zoals verbale agressie zeker ook de aandacht verdienen, omdat deze door medewerkers als zeer kwetsend worden ervaren. Bovendien is het een gegeven dat, dit type incidenten, juist door de opstapeling ervan, aanleiding geven tot stress en zelfs tot burn out.

3.7 Scholen

Problematiek

In het kader van het project 'Veilig in School' is in de periode 1997-1999 de veiligheid op 39 scholen in het voortgezet onderwijs in Amsterdam onderzocht¹⁷. Wanneer de resultaten van deze onderzoek naar de stad Amsterdam worden geëxtrapoleerd, komt het volgende beeld ten aanzien van geweld in het onderwijs naar voren:

- Het aantal leerlingen en personeelsleden dat binnen en rond de school **slachtoffer** wordt van (seksueel) geweld en/of te maken krijgt met strafbare handelingen als drughandel en heling is hoog. Eénderde van de leerlingen en één op de zes personeelsleden geeft aan hier in het afgelopen jaar mee te maken te hebben gehad.
- Ruim eénderde van de leerlingen maakt zich volgens eigen zeggen **schuldig** aan (seksueel) geweld en/of strafbare handelingen als drughandel en heling.
- Gemiddeld één op de tien leerlingen neemt een **wapen** mee naar school. Gemiddeld 5% van alle leerlingen geeft aan het afgelopen jaar gebruik te hebben gemaakt van een wapen, hetzij voor bedreiging, hetzij voor het toebrengen van letsel.
- Bij de incidenten op de scholen zijn volgens de leerlingen en het personeel ook **mensen die niet op school zitten** betrokken. Zo geeft één op de vijf leerlingen en één op de tien personeelsleden aan op en rond de school lastig te worden gevallen door mensen waarvan zij weten dat zij niet (meer) op school zitten.
- Leerlingen en personeel voelen zich over het algemeen het meest onveilig op plaatsen **buiten het schoolgebouw**, zoals op en rond het schoolterrein en op de routes naar en van school. Eén op de zes medewerkers voelt zich onveilig op **schoolfeesten**.

Noot 17 Bron: vier rapporten, namelijk (respectievelijk) 'Veiligheid op Esprit' en 'Veiligheid op scholen in Amsterdam-Oost, Amsterdam-West en Amsterdam-Zuid'. ASVOS, Amsterdam, 1997-1999.

Dadergroepen

Onder de scholieren die naar eigen zeggen het afgelopen jaar geweld pleegden, komen geen duidelijk te onderscheiden dadergroepen naar voren. Het plegen van geweld komt in vrijwel even grote mate voor per type onderwijs (van lbo tot vwo), onder verschillende leeftijdsgroepen en onder groepen van verschillende etnische herkomst.

Recente aanpak

In 1995 is, in het kader van Grote Stedenbeleid (beleidsprogramma Jeugd en Veiligheid), het project 'Veilig in School' van start gegaan. Dit project behelst een integrale aanpak van de veiligheid op scholen in Amsterdam, waarin de volgende partijen met elkaar samenwerken (in stuurgroepen per regio): scholen voor het voortgezet onderwijs, de politie, het Openbaar Ministerie, de betrokken stadsdelen en de gemeente (regie).

De spil van de aanpak wordt gevormd door convenanten per regio die door alle betrokken partijen wordt getekend. In het convenant worden afspraken gemaakt welke tot doel hebben:

- Verminderen jeugdcriminaliteit op en rond school.
- Voorkomen (school)-uitval en afglijden naar criminaliteit.
- Versterken samenwerking tussen scholen, politie, stadsdelen en andere partners op preventief en curatief terrein.
- Herstructurering en kwaliteitsverbetering van politiebijdrage op schoolniveau.
- Vormgeven prioritaire aandacht voor risicolocaties en risicogroepen.

Er zijn inmiddels in vier regio's in Amsterdam¹⁸ convenanten afgesloten, en er is er nog één te realiseren (in Zuidoost). Het bewerkstelligen en uitvoeren van de convenanten is een ingewikkeld proces gebleken, waarbij verschillende knelpunten optreden. Het onderwijsveld is sterk in beweging. Scholen worden geconfronteerd met allerlei onderwijsontwikkelingen en maatschappelijke thema's waar aandacht en energie aan moet worden besteed. Hetzelfde geldt voor de andere partners, namelijk de politie en het Openbaar Ministerie. Hierdoor kunnen de deelnemende partijen zich niet altijd aan de (convenants)-

Noot 18 Oost, West, (behalve de stadsdelen Westerpark en Bos&Lommer), Zuid en Noord.

afspraken houden. Daarbij komt dat er voor partijen die zich niet aan de (convenants)afspraken houden, geen sancties zijn. De voortgang verloopt daardoor veel trager dan gepland. Niettemin zijn de volgende resultaten op het gebied van geweldsbestrijding in het onderwijs reeds geboekt of op korte termijn te verwachten¹⁹:

- In het kader van het 'adoptiemodel scholen-politie' heeft vrijwel elke school in het voortgezet onderwijs een vaste **contactpersoon** bij de politie.
- Op 39 VO-scholen in de regio's Oost, West en Zuid is de **veiligheidssituatie gediagnosticeerd**. Volgens de planning beschikken deze 39 scholen eind 1999 over een **schoolveiligheidsplan** en werken zij in regionaal verband samen aan de veiligheid op en rond de school.
- De politie en het Openbaar Ministerie gaan in 1999 stadsbreed het **wapenbezit** op scholen intensiever aanpakken. De politie zal controles op wapenbezit uitvoeren. Het Openbaar Ministerie zal bij het aantreffen van wapens consequent optreden.
- De politie heeft, in samenwerking met de gemeente het Openbaar Ministerie, HALT en Delinquentie en Samenleving, **voorlichtingsprogramma's** ontwikkeld op het gebied van criminaliteit, drugsgebruik, vandalisme en vuurwerk. Deze zijn bestemd voor leerlingen en onderwijsgevend personeel van het basis- speciaal- en voortgezet onderwijs. Het project wordt door de scholen waar de voorlichting reeds is gegeven enthousiast ontvangen en wordt in 1999 door de politie voortgezet.
- Door de Rutgersstichting wordt op scholen in het voortgezet onderwijs voorlichting gegeven over de **preventie van seksuele intimidatie**. In 1997 zijn 700 leerlingen in de leeftijd van 10-14 jaar en hun docenten voorgelicht.

De noodzaak om de veiligheid op scholen aan te pakken is evident. Voor de komende beleidsperiode zijn extra middelen aangevraagd (5 miljoen) om de, in de te ontwikkelen schoolveiligheidsplannen voorgestelde, maatregelen te implementeren, uit te breiden en te verdiepen.

Noot 19 Bron: *Evaluatie beleid Jeugd en Veiligheid Amsterdam 1995-1998*. DSP, Amsterdam, april 1999.

3.8 Verkeer

Problematiek

Iedere Amsterdammer kan wel een voorbeeld noemen van een verkeerssituatie die (bijna) escaleerde en uitmondde in gescheld of in een vechtpartij. Dergelijke incidenten spelen zich van tijd tot tijd af, maar zijn niet direct herkenbaar in de registratiesystemen van de politie, zodat geen harde cijfers beschikbaar zijn. Cijfers uit Den Haag geven een indicatie voor de omvang van het probleem. Uit een onderzoek van de politie Haaglanden²⁰ blijkt dat bij zo'n 20% van de incidenten die gevat worden onder de noemer 'zinloos geweld', een verkeerssituatie de aanleiding vormde voor het geweld.

Dadergroepen

Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat de daders vooral onder jonge (18-24 jaar) mannen gezocht zouden moeten worden.

Recente aanpak

Onbekend.

Noot 20 Zinloos geweld, overdreven of onderbelicht? Politie Haaglanden, juni 1998.

3.9 Sport

Problematiek

Hoewel vooral het supportersgeweld rondom wedstrijden uit de hoogste divisies de voorpagina's haalt, doet geweld zich ook voor bij de recreatieve sportbeoefening, in de lagere regionen. Drie vormen van geweld (c.q. onveiligheid) kunnen worden onderscheiden:

- Tijdens de wedstrijd, op het veld.
Het gaat hier om onsportief en/of agressief gedrag tijdens de wedstrijd, van spelers tegen de tegenpartij, de scheidsrechter en/of trainer.
- Rondom wedstrijden.
Deze vorm van geweld behelst het gedrag van (de aanhangers van) clubs dat kan ontaarden in vechtpartijen voor of na de wedstrijd.
- Onveiligheid in en om accommodaties.
Vrouwen en meisjes mijden bepaalde sportclubs en/of accommodaties omdat deze zich bevinden op afgelegen, slecht bereikbare locaties.

Indicatief voor het geweld tijdens wedstrijden is het aantal misdragingen tegen scheidsrechters, assistent-scheidsrechters en officials, welke leiden tot straffen en schorsingen. Hieronder volgt een overzicht. Onderscheiden worden het district Amsterdam en de andere districten in Nederland.

Misdragingen ten opzichte van scheidsrechters, assistent-scheidsrechters en officials in het amateurvoetbal (absolute aantallen)

	sept/dec 1997		sept/dec 1998	
	district Amsterdam, Almere, Haarlem	overige districten (gemid- deld)	district Amsterdam, Almere, Haarlem	overige districten (gemid- deld)
Ernstige misdrijven	31	18	20	11
Handtastelijkheden (trekken aan lichaam of kleding, wegduwen)	15	20	25	11
Misdragingen	123	173	99	129
Totaal	169	211	144	151

Bron: KNVB, district West 2

Het aantal ernstige misdragingen tegen scheidsrechters in het district Amsterdam blijkt hoger dan elders in het land²¹. Een positieve ontwikkeling is dat óók in Amsterdam het aantal incidenten tegen scheidsrechters het afgelopen jaar, met uitzondering van het aantal handtastelijkheden, afgenomen lijkt.

Over de omvang van het geweld tijdens wedstrijden, tussen spelers onderling en voor en na wedstrijden zijn geen cijfers beschikbaar. Evenmin is bekend hoe het staat met de onveiligheid in en rondom sportaccommodaties en of dit potentiële beoefenaars weerhoudt van deelname aan sport.

Dadergroepen

De indruk bestaat dat het vaak dezelfde clubs zijn die problemen veroorzaken of waarbij zich problemen voordoen.

Recente aanpak

De KNVB voert al jaren beleid om de agressie in de amateursport terug te dringen. Met ingang van het seizoen '97/'98 werd een meldpunt molestaties opgericht. Daarnaast wordt de laatste jaren strenger opgetreden tegen veroorzakers van agressie en geweld. De daders krijgen zwaardere straffen en clubs waarvan elftallen betrokken waren bij incidenten worden aangesproken door de molestatiecommissie. Ook is in dit verband een gedragsconvenant opgesteld. In dit convenant staat verwoord welke gedragsregels de verenigingen voorstaan voor spelers, trainers en scheidsrechters en wat als onsportief gedrag wordt beschouwd. Het convenant is door 70 van de 181 voetbalverenigingen in het district Amsterdam, Haarlem, Almere ondertekend. De beschreven maatregelen van de KNVB beperken zich overigens niet tot Amsterdam, maar hebben een landelijke reikwijdte.

Het is de gemeente Amsterdam geweest die in 1993 de campagne is gestart onder de leus "*Als discriminatie wint, verliest de sport*". Deze campagne gericht tegen een specifieke vorm van verbale agressie is in de loop der jaren overgenomen door veel andere gemeenten. In het huidige programmakkoord wordt geen aandacht geschonken aan agressie en geweld in de amateursport, in brede zin. Wel maakt de verantwoordelijke wethouder in de onlangs vastgestelde beleidsnota voor de verenigingssport kenbaar acties te willen ondernemen om de

Noot 21 Hoewel de hier gepresenteerde cijfers niet gecorrigeerd zijn voor het aantal gespeelde wedstrijden per district, blijft het beeld ná correctie, zo blijkt uit stukken van de KNVB, eensluidend.

agressie binnen de (verenigings)sport terug te dringen. In dit kader zal binnenkort overleg plaatsvinden tussen de gemeente, de KNVB en de Stichting Sport, Tolerantie en Fair-play over de wijze waarop agressie in de amateursport kan worden teruggedrongen.

Onlangs is door de gemeente Amsterdam een tweetal acties gestimuleerd:

- De Stichting Sport, Tolerantie en Fair-play heeft lesbrieven vervaardigd over onsportief gedrag die door de gemeente zijn verspreid onder alle basisscholen in Amsterdam.
- Tijdens de jeugd olympische dagen op 17/18 juni is een actiekrant, over de wijze waarop men in de sport met elkaar dient om te gaan, uitgedeeld aan leerlingen uit het basisonderwijs.

3.10 Gewelddadige criminaliteit

Problematiek

Tot gewelddadige criminaliteit wordt gerekend:

- Straatroof.
- Overvallen (zowel van personen als van bedrijven).
- Overige geweldscriminaliteit zoals zedendelicten, mishandeling, openlijke geweldpleging tegen personen, moord en doodslag en overige misdrijven tegen het leven.

Uit aangiftecijfers van de politie²² blijkt dat de lichtere vormen van gewelddadige criminaliteit (zoals straatroof en overvallen) zijn gedaald. In de praktijk wordt wel een toename in het aantal overvallen met brommertjes gesignaleerd. De zwaardere vormen, zoals (poging tot) moord en doodslag, zware mishandeling, openlijke geweldpleging tegen personen en overige misdrijven tegen het leven, zijn in de afgelopen jaren echter sterk toegenomen.

Dadergroepen

De omvang van geweldscriminaliteit onder jongeren neemt toe. In Amsterdam is in de laatste twee jaar (1996-1997) met name het aantal geverbaliseerde minderjarigen voor openlijke geweldpleging toegenomen (van 7% in 1996 tot 16% in 1997)²³. Bovendien blijkt dat eénderde deel van de in 1996 en 1997 geverbaliseerde jeugd tot 25 jaar tot de zogenaamde 'harde kern' behoort. Volgens goed ingelichte bronnen binnen het politiekorps maakt ook een categorie illegale buitenlanders zich veelvuldig schuldig aan geweldscriminaliteit.

Recente aanpak

- In 1991 is het korpsproject **Roof** opgezet. Dit project heeft tot doel straatroof en overvallen te bestrijden. Naar het lijkt met succes: van 1993 tot 1998 is het aantal aangiftes van straatroof en overvallen in Amsterdam gedaald. Binnen dit project vindt jaarlijks een najaarsoffensief plaats, waarin verhoogde aandacht is voor deze vormen van geweld.

Noot 22 Bron: *Veiligheidsrapportage Amsterdam - 1997*. Bestuursdienst Amsterdam, februari 1998.

Noot 23 Bron: *'Jeugdcriminaliteit Amsterdam. Metingen 1996/1997'*. DSP, Amsterdam, 1999.

- In 1996 heeft de politie het team 'Binnenstad' opgericht om straatroof te bestrijden en te voorkomen. Naast het verrichten van arrestaties van straatrovers houdt dit team zich bezig met publiciteitscampagnes voor potentiële daders en voorlichting aan potentiële slachtoffers. Binnen de regio-politie is tevens een coördinator overvallen/roof aangesteld.
- Het Openbaar Ministerie voert de laatste jaren gericht beleid om de doorlooptijden te versnellen en meer **lik-op-stuk-beleid** uit te voeren. Hierin spelen onder meer de 'hulpofficieren parketsecretaris' (**hoppers**) een belangrijke rol. Hoppers zijn bevoegd om zaken direct op het wijkteambureau van politie te beoordelen. Zij bieden de verdachte ter plekke een dagvaarding of transactie aan. In 1999 zullen naar verwachting 25 hoppers actief zijn. Eind 1998 werd 41% van alle rechtbankzaken door Hoppers beoordeeld.
- Het project '**Stelselmatige Daderaanpak**' is specifiek gericht op jongeren van 15 tot 25 jaar die zich (veelvuldig) schuldig maken aan zware criminaliteit, waaronder openlijke geweldpleging tegen personen en diefstal met geweld. Uitgesloten - op het gebied van geweldscriminaliteit - zijn echter daders van zedendelicten en levensbedreigende delicten. In het project wordt deze jongeren, ter vervanging van detentie, begeleiding en bemiddeling geboden gericht op motivering, scholing, arbeidsmarkttoeleiding, training, hulpverlening, huisvesting, etc. Het project is pas onlangs van start gegaan en kent daardoor nog nauwelijks resultaten. Wel is door de regiopolitie Amsterdam-Amstelland nagegaan hoeveel potentiële cliënten in Amsterdam wonen. 'Binnen de ring, maar buiten het centrum' zou het om 561 jongeren gaan en in Amsterdam-Zuid (waar een pilotproject loopt) om 147. Dit project maakt onderdeel uit van het **beleid Jeugd en Veiligheid**.
- Begin 1998 is door politie, OM en ondernemers een **overvalpreventieproject** gestart. Speciaal opgeleide politiemensen zullen zo'n 8.000 winkeliers en horeca-exploitanten bezoeken om gratis beveiligingsadviezen te geven.
- De gemeente richt zich - in samenwerking met de politie en OM - ook op **voetbalgeweld** (Ajax-supportersproject), geweld tegen **toeristen** (ATAS) en geweld op **scholen** (Veilig in School).

- Op **preventief** gebied zijn door diverse partijen ook initiatieven genomen. De meeste hiervan zijn gericht op het voorkomen van criminaliteit in algemene zin. In dit verband kan echter wel de voorlichting op scholen door de Rutgersstichting worden genoemd. Deze is specifiek gericht op de preventie van zedendelicten.
- De politie heeft een **Amazoneteam** samengesteld. Het Amazoneteam is een repressief team dat als doel heeft op korte termijn zoveel mogelijk criminele jongeren aan te houden, die aangemerkt kunnen worden als 'de harde kern van de overlastveroorzakende jeugd'. Hiertoe wordt tevens een regio-brede criminele kaart van jongeren met criminele activiteiten vastgesteld. Momenteel (juni 1999) zijn in het totaal 100 namen bekend van jongeren die crimineel actief tot zeer actief zijn. Op basis van analyses en trends worden tevens aanbevelingen gedaan voor een juiste aanpak van specifieke jeugdige dadergroepen.
- Overigens nemen politie en OM ook maatregelen, die minder graag aan de openbaarheid worden prijs gegeven. Dit omdat daders anders de mogelijkheid krijgen zich erop voor te bereiden en 'de dans te ontspringen'.

De ernst en toename van de in deze paragraaf behandelde geweldsdelicten maken een gericht beleid en specifieke activiteiten noodzakelijk. Samenwerking tussen gemeente, politie en de justitieorganisaties is daarbij cruciaal. Politie en justitie hebben zelf ook al prioriteiten binnen dit onderwerp toegekend, zoals aan jeugdcriminaliteit, wapenbezit op school en versneling van de doorlooptijden.

4 Samenvattende conclusies

De beschrijving van de stand van zaken, het lopende en voorgenomen beleid in het vorige hoofdstuk leidt tot de volgende conclusies.

- Agressie en geweld, zoals bedoeld in deze notitie, kennen een tweetal verschijningsvormen, en komen alleen voor in de (semi)-openbare ruimte:
 - instrumentele gewelddadige criminaliteit, zoals straatroof, overvallen, etc.;
 - publiek geweld, zoals het beledigen en aanvallen van toezichthouders, agressie jegens passanten, bedreigen van trampersoneel, etc..'Zinloos geweld' is een term die beter niet gebruikt kan worden voor beleidsdoeleinden, onder andere vanwege de morele connotatie.
- De gewelddadige criminaliteit in Amsterdam is de afgelopen drie jaar gedaald. Het aantal straatroven en overvallen daalde sinds 1996 met 8 respectievelijk 23%. Slachtofferonderzoek laat (voor straatroof) een zeer sterke daling sinds 1993 zien; - 76%. In absolute zin is de gewelddadige criminaliteit echter nog veel te hoog.
- De mate van publiek geweld ligt voor een deel verscholen in officiële slachtoffer- en politiestatistieken, een ander deel wordt eenvoudigweg nergens geregistreerd. Binnen deze kanttekeningen kan worden vastgesteld dat het aantal zware geweldsuitingen sinds 1996 fors is gestegen ((poging) moord/-doodslag + 46%, zware mishandeling + 38%). Ook het aantal aangegeven bedreigingen steeg (+ 16%). Daartegenover staat weer een daling van het aantal lichte mishandelingen. Slachtofferonderzoek toont dalingen bij het aantal gerapporteerde mishandelingen en bedreigingen sinds 1993, - 33 respectievelijk - 12%.
- Op de deelterreinen: horeca, rondhangende jongeren, extreme overlastgevende personen, toezichthouders in functie, openbaar vervoer, functionarissen achter loketten, scholen, verkeer en sport is een inventarisatie gemaakt die de huidige stand van zaken weergeeft. Uit deze inventarisatie blijkt in de eerste plaats dat er een vrij groot gebrek bestaat aan materiaal waaruit de mate van publiek geweld kan worden gedestilleerd. Toch kan worden geconcludeerd dat op geen enkele van de onderzochte deelterreinen gesproken mag worden van een

uit de hand lopende situatie. Hetgeen niet wegneemt dat zich in een aantal gevallen ernstige problemen voordoen. Het betreft dan met name publiek geweld op en rond scholen, tegen toezichthouders, in het openbaar vervoer, alsmede publiek geweld veroorzaakt door jongeren.

- Over de verklaringen voor en achtergronden van publiek geweld wordt een maatschappelijk debat gevoerd dat nog niet tot uitkomsten heeft geleid. De meeste verklaringen berusten nog grotendeels op theoretische noties die niet bevestigd zijn door empirisch onderzoek. Voor een drietal factoren is de relatie met geweldsgebruik min of meer onomstreden. Het betreft hier excessief alcoholgebruik, wapenbezit en het gebruik/bezit van harddrugs.
- Geweldsgebruikers zijn voor het overgrote deel, meer dan negentig procent van het mannelijke geslacht. Ook jongeren in de leeftijdsgroep 12 - 24 jaar bedienen zich relatief vaak van geweld. Een kwart van alle aangehouden geweldsplegers is afkomstig van buiten Amsterdam. Daarnaast hebben geweldsplegers vaker een justitieel verleden. Twintig procent staat geregistreerd als gebruiker van harddrugs. Meer dan de helft van alle geweldsdelicten wordt gepleegd door daders van buitenlandse en/of allochtone komaf. Antillianen, Surinamers en vooral Marokkanen zijn oververtegenwoordigd. Op de deelterreinen horeca, rondhangende jeugd, toezicht-houders, openbaar vervoer en gewelddadige criminaliteit komen steeds Marokkaanse jongen naar voren als voorname (c.q. voornaamste) veroorzakers van de problematiek. Natuurlijk betekent dit niet dat elke Antilliaan, Surinamer of Marokkaan gewelddadige feiten pleegt.
- Op alle van de geïnventariseerde deelterreinen, met uitzondering van verkeer, is sprake van recente beleidsontwikkeling en beleidsimplementatie ter bestrijding en voorkoming van publiek geweld. Een Amsterdamse aanpak heeft dan ook beslist niet vanaf een nulpunt te worden opgebouwd. Het verdient aanbeveling de ingezette lijnen verder uit te bouwen en te verdiepen. Daarbij is behoefte aan meer coördinatie bij de beleidsvorming en meer afstemming bij de tenuitvoerlegging. Een dergelijke aanpak, waarbij gemeente, politie, Openbaar Ministerie, Gemeentelijk Vervoerbedrijf en particulier initiatief nauwer samenwerken, heeft bij de horecaproblematiek op en rond het Rembrandtplein inmiddels tot belangrijke verbeteringen geleid.

5 Contouren van een effectieve aanpak

"Voor ons allen geldt dat ook wijzelf in het verkeer, op het voetbalveld, aan het loket of in de tram ons eigen gedrag eens zouden moeten bijstellen. Onze nonchalance ten aanzien van het publieke domein, onze harteloosheid en hardhandigheid tegenover onze medeburgers, en ons gebrek aan respect voor degenen die als politie-agent, tramconducteur of ambtenaar van de sociale dienst hun werk verrichten, het laat allemaal wel eens te wensen over. Stevige woorden winnen aan gewicht, als zij worden uitgesproken door Amsterdammers die door hun eigen houding en optreden zelf een voorbeeld zijn."

Burgemeester Schelto Patijn in zijn Nieuwjaarstoespraak 1999.

Uit de inventarisatie in het vorige hoofdstuk mag worden afgeleid dat een Amsterdams beleid tegen gewelddadige criminaliteit en publiek geweld niet vanaf het nulpunt hoeft te worden opgebouwd. Op vrijwel alle van de beschreven beleidsterreinen zijn de afgelopen jaren initiatieven genomen om agressie en geweld te beteugelen, of is het beleid aan-gescherpt. Bovendien zijn diverse concrete maatregelen in voorbereiding die op korte termijn ingevoerd worden, zoals het afsluiten van de metroperrons, cameratoezicht in alle bussen, trams en metrostellen, het inzetten van 186 politie-agenten (buurtregisseurs) en het realiseren van 80 wijkposten voor het vergroten van de veiligheid in woonbuurten.

De beschikbare cijfers en de inventarisatie van het lopende beleid overziende is er geen reden voor het slaan van groot alarm, maar wel voor aanhoudende zorg. Het lopende beleid dient te worden voortgezet. Op verschillende deelgebieden - en gericht op enkele concrete dadergroepen - kan het beleid worden geïntensiveerd.

In de visie van het gemeentebestuur kan het beleid langs drie sporen verder worden ontwikkeld. Spoor 1 betreft het optimaliseren van het eigen gemeentelijk beleid en het beleid van de driehoek op de diverse deelterreinen. Langs Spoor 2 zou de gemeente meer en intensiever beleid moeten ontwikkelen samen met de Amsterdamse bevolking en organisaties. Spoor 3 tenslotte moet het gemeentebestuur en de driehoek voorzien van betere beleidsinformatie.

Spoor 1 Optimalisering eigen beleid

Zoals uit de inventarisatie bleek, zijn vele beleidsinitiatieven genomen en wordt op diverse deelterreinen actief beleid gevoerd. Gemeente, politie en het Openbaar Ministerie zijn bezig ook op het terrein van het publiek geweld meer vorm te geven aan de integrale aanpak. Het college verwacht dat de combinatie van 'ketenbenadering' en de 'wijkgerichte aanpak' haar vruchten zal afwerpen. Samenwerking met andere maatschappelijke organisaties is hierbij onontbeerlijk. Coalities, zoals die met de schoolbesturen, de horeca en de jeugd-hulpverlening kunnen verder worden versterkt om betere resultaten te bereiken. Het college zal de samenhang, ook op dit beleidsterrein, onder leiding van de burgemeester, bewaken.

De stadsdelen zijn ook betrokken bij het voorkomen en bestrijden van publiek geweld. De combinatie van wijkveiligheidsposten en buurtregisseurs zal de wijkveiligheid sterk kunnen verbeteren. Er zal meer zicht ontstaan op ongewenste situaties en ontwikkelingen in de stad. daardoor zullen territoriale subdriehoeken op specifieke wensen en noden van buurtbewoners kunnen inspelen. Aan deze subdriehoeken nemen deel: de burgemeester, de stadsdelen, het Openbaar Ministerie en de politie met elkaar over het decentrale veiligheidsbeleid, waarbinnen de bestrijding van publiek geweld prioriteit heeft.

Het beleid moet nog meer dan nu gericht worden op het creëren van een sluitende aanpak voor geweldplegers met behulp van een cliënt-volgsysteem waarin politie, justitie en de hulpverlening participeren. (ketenbenadering). Het thema 'Agressie en Geweld' zal worden opgenomen in het te sluiten Convenant Grote Stedenbeleid 2000-2004, in samenhang met de thema's 'Wijkveiligheid', 'Bestrijding van Overlast' en 'Jeugd en Veiligheid'.

De volgende nieuwe maatregelen zijn denkbaar.

1.1 Coördinatiepunt Publiek Geweld

Instelling van een coördinatiepunt, voorlopig voor twee jaar, binnen de portefeuille van de burgemeester, met diverse taken en een eigen budget.

- Ondersteuning en voorzitterschap ambtelijke werkgroep, waarin alle relevante gemeentelijke organisaties zijn vertegenwoordigd. Dit kan de voortzetting zijn van de ad-hoc Werkgroep Aanpak Agressie en Geweld, die was betrokken bij de samenstelling van deze nota.
- Afstemming van maatregelen vanuit diverse portefeuilles, gericht op dezelfde doelgroepen, zoals leerlingen van het voortgezet onderwijs (t.a.v. hun gedrag op en om school en in het openbaar vervoer).
- Bevordering integrale aanpak samen met de politie, het Openbaar Ministerie en andere partners in Amsterdam en landelijk (rijksdepartementen, VNG, Landelijk Platform Geweld op Straat).
- Stimulering en initiëring van nieuw beleid.
- Versterking informatiepositie (zie ook Spoor 3), evaluatie en rapportage.

1.2 Versterking stadstoezicht

Om het toezicht in de openbare ruimte te versterken, bestaat het plan om een pool van 50 goed opgeleide surveillanten/-opsporingsambtenaren aan te stellen bij de Dienst Stadstoezicht. Zij zouden ingezet kunnen worden op verschillende plaatsen in de stad, door de stadsdelen en de Dienst Binnenstad, onder regie van de politie. Over de inzet moet worden overlegd in de territoriale subdriehoeken en besloten in de grote Driehoek op basis van schriftelijke convenanten. Dit plan is gebaseerd op de motie die tijdens het interpellatiedebat over agressie en geweld hieromtrent, gesteund door vele partijen, in de gemeenteraad is aanvaard (Motie C). Het plan behoeft uitwerking, met name voor wat betreft de juridische basis en de toedeling van eindverantwoordelijkheid voor het optreden van deze stadswachten nieuwe stijl.

Spoor 2 Coalities met andere organisaties en burgers

Publiek geweld kan niet alleen door het gemeentebestuur worden bestreden. Er zal een beroep moeten worden gedaan op de Amsterdamse samenleving - organisaties en inwoners. Burgers moeten meer oog krijgen voor de noodzaak van effectieve sociale controle. De afzijdigheid van Amsterdammers die gewelddadigheden constateren moet worden doorbroken, maar wel op een verstandige manier. Zonder bijdrage van het publiek zelf, van de media en van andere instanties in de stedelijke samenleving gaat het niet. Amsterdam moet weerbaarder worden tegen geweld. Mogelijke maatregelen zijn de volgende.

2.1 Bevorderen oprichting Amsterdams Platform tegen Agressie en Geweld

Het platform zou moeten voortkomen uit particulier initiatief op zo breed mogelijke basis. Het wordt gesteund door de gemeente, ook met geld. De activiteiten zouden erop gericht moeten zijn om het besef bij burgers te vergroten dat iedereen zijn steentje kan bijdragen aan het tegengaan van agressie en geweld.

De taak kan er ongeveer als volgt uitzien.

- Organisatie van expertmeetings om verschijnselen aan de orde te stellen.
- Het activeren van de bevolking door media- en internetdebatten, resp. stadsgesprekken.
- Het verzorgen van communicatie met het publiek over een zinnige preventieve rol van burgers bij constatering van publiek geweld.
- Het ontwikkelen van voorstellen voor publiekscampagnes, gericht op attitudeverandering.
- Het overbruggen van scheidslijnen tussen het publiek en de politie opdat burgers die hun nek uitsteken door medeburgers aan te spreken op wangedrag en geweld zich meer dan voorheen gesteund weten door degenen die de formele sociale controle uitoefenen, de politie, trouwens ook andere soorten toezichthouders.

2.2 Optimalisering van de zorg voor slachtoffers van publiek geweld

Agressie en geweld zijn niet geheel uit te bannen; er zullen altijd slachtoffers zijn. Daarom is adequate slachtofferzorg een noodzaak. Maatregelen:

- Het vereenvoudigen van de slachtofferzorg, inclusief het verhalen van schade.
- Het verbeteren van de kwaliteit van slachtofferhulp.

Spoor 3 Verbetering informatie

Effectieve beleidsvorming wordt op dit moment gehinderd door lacunes in de kennis over verschillende dadergroepen, locaties (zgn. hot spots), aard en omvang van publiek geweld. De gemeenteraad heeft tot nu toe betrouwbare rapportages en evaluaties op dit gebied moeten ontberen. Activiteiten om hierin verbetering te brengen, kunnen zijn:

3.1 Standaardisering registratie

Het doorvoeren van een gestandaardiseerde melding bij constatering van publiek geweld door en bij de verschillende diensten. Bijvoorbeeld door het geschikt maken voor bredere toepassing van de methode die momenteel wordt gebruikt bij de Dienst Stadstoezicht.

3.2 Herhaald bevolkingsonderzoek

Regelmatige bevraging van de Amsterdammers naar de mate waarin zij worden geconfronteerd met publiek geweld, of zij hiertegen iets ondernemen en in welke vorm zij dat doen. Geen nieuwe monitor, maar opname van een aantal hierop gerichte vragen in de huidige tweejaarlijkse Leefbaarheidsmonitor Amsterdam.

3.3 Specifiek onderzoek

Nader onderzoek is geboden. Het is bijvoorbeeld raadzaam inzicht te krijgen in de omvang en aard van geweld dat samenhangt met deelname aan het verkeer. Voorts is het doorlichten van het geweldsgebruik door specifieke dadergroepen wenselijk. In welke mate maken zij zich momenteel schuldig aan welke geweldsuitingen, waaruit komt dit geweld voort, wat wordt er tegen gedaan en hoe effectief zijn de betrokken instrumenten? Welke verbeteringen zijn dringend noodzakelijk?

3.4 Voortgangsrapportage en evaluatie

Opname van een onderdeel gewelddadige criminaliteit en publiek geweld in de tweejaarlijkse Veiligheidsrapportage Amsterdam.

Periodieke rapportages over de voortgang en stand van zaken

van het beleid en evaluatie van (onderdelen van) het beleid door het Coördinatiepunt Publiek Geweld.

In verband hiermee toezien op heldere doelstellingen, meetbare subdoelen en tevoren geformuleerde beoogde resultaten.

Financiële vertaling

Voor een groot aantal van de in hoofdstuk 3 opgesomde maatregelen zijn al budgetten aanwezig, zoals voor de projecten in het kader van het huidige GSB-programma Jeugd en Veiligheid (tot en met 1999; vervolgfianciering wordt voorzien in het kader van Grote Stedenbeleid 2000-2003), de zorg voor problematische groepen en de maatregelen voor meer veiligheid in het openbaar vervoer (die voor een deel worden gefinancierd door de Minister van Verkeer). Ook voor meer algemene maatregelen, met name het openstellen van steunpunten wijkveiligheid en het aanstellen van buurtregisseurs bij de politie zijn in de gemeente-, respectievelijk de politiebegroting reeds voorzieningen getroffen.

Om het anti-agressiebeleid verder te kunnen ontwikkelen is inmiddels bij de uitkomst van de Gemeentebegroting over 1998 een bedrag van 1 miljoen gulden beschikbaar gesteld. Uit dit budget kan bijvoorbeeld de evaluatie van de proef met openingstijden op het Rembrandtplein betaald worden, de assistentie van het externe bureau bij de research ten behoeve van deze discussienota en diverse vervolgactiviteiten in de jaren 1999 en 2000.

In het kader van de besluitvorming over de aanwending van de extra rijksbijdrage 1999 openbaar vervoer is besloten om in 1999 5,1 miljoen extra uit te trekken voor de aanschaf van camera's. Daarnaast is vanaf 2000 structureel 3,2 miljoen uitgetrokken voor de inzet van (politie-)surveillanten.

Over de financiering van de eerder in dit hoofdstuk genoemde beleidsintensivering zal het College zich, mede aan de hand van de uitkomsten van het debat in de raadscommissie AZ, beraden in het kader van de begrotingsvoorbereiding 2000. Het gaat hier met name om een gewenst incidenteel budget (5 miljoen gulden) voor intensivering van het project 'Veilig in School' en om de structurele lasten (naar schatting 6 miljoen) voor het opleiden en aanstellen van stadswachten 'nieuwe stijl', dus met een verbeterde opleiding en uitgerust met bevoegdheden.

Tenslotte

De titel van deze beleidsnotitie luidt: *'Aanpak Agressie en Geweld Amsterdam'*. De op 14 april aangenomen motie B vraagt daar wel om; ('..verzoekt het College de Raad voor de zomer een afgewogen pakket van maatregelen voor te leggen...'). Aan dit verzoek hebben B&W helaas niet geheel kunnen voldoen. De zomer is al begonnen en dit stuk is een discussiestuk: een

inventarisatie plus een eerste voorstel voor verdere beleidsontwikkeling. Er ligt echter voor het eerst een samenvattend overzicht op tafel van het bestaande beleid op alle terreinen die met publiek geweld in Amsterdam te maken hebben. Op basis hiervan werd het mogelijk de ingezette lijnen verder in beeld te brengen en er een voorstel voor het oppakken van enkele nieuwe sporen aan toe te voegen. In het ambtswoninggesprek over publiek geweld op 24 juni is uit de bijdragen van Prof. C. Schuyt, Dr. B. Beke, Drs. C. Loef, en uit de discussie van de aanwezige collegeleden, raadsleden en ambtenaren gebleken dat het eerste concept van deze notitie (die de deelnemers aan het debat toen nog niet kenden) groten-deels op het goede spoor zat. Mede op basis van het debat in de ambtswoning is deze notitie als discussiestuk afgerond. Het woord is nu aan onze Raad. Deze kan zich helaas niet meer voor de zomer, maar nog wel voor het zomerreces over de inhoud uitspreken.

Deze nota is tot stand gekomen onder regie van de Werkgroep
Aanpak Agressie en Geweld. In de werkgroep participeerden:

Dhr. C.F.M. Jansen (voorzitter)
Bestuursdienst AB/OOV

Dhr. G.A.J. ter Linden
Bestuursdienst AB/KAB BM

Dhr. J. Berkhof
SD Amsterdam Noord

Dhr. G. Braas
SD Geuzenveld/Slotermeer

Mw. K. Koch
Arrondissementsparket Amsterdam

Dhr. O. Kooistra
Bestuursdienst OCZ/DIVERS

Mw. M. Otten
Bestuursdienst AB/COM

Dhr. M. Eysink Smeets
adviseur GVB/Personeel

Dhr. W. Schlotter
Dienst Welzijn Amsterdam

Dhr. CP.P. Kortekaas
Regiokorps Amsterdam-Amstelland

Dhr. B. Hijlkema
Dienst Stadstoezicht

Mw. A. de Waart
Dienst Binnenstad

Dhr. C.J. Loef
Van Dijk, Van Someren & Partners

Mw. M. Geldorp
Van Dijk, Van Someren & Partners

